

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΦΕΤΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Τμήμα 18^ο Τριμελές

συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 13 Φεβρουαρίου 2014, με δικαστές τους: Χάιδω Χαρμπίλα-Κώτσου, Πρόεδρο Εφετών Δ.Δ., Δημήτριο Κωστάκη και Δήμητρα Γαλάνη- Εισηγήτρια, Εφέτες Δ. Δ. και γραμματέα την Ειρήνη Μίαρη, δικαστική υπάλληλο

για να δικάσει την από 1 Φεβρουαρίου 2008 (αριθμ. καταχ. Α.Β.Ε.Μ. 52/2008) προσφυγή,

της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «NESTLE ΕΛΛΑΣ Α.Ε.», η οποία εδρεύει στο Μαρούσι Αττικής (οδός Πατρόκλου αρ. 4), εκπροσωπείται νόμιμα και παραστάθηκε με τον πληρεξούσιο δικηγόρο Αθανάσιο Τεγόπουλο,

κατά των: 1) Επιτροπής Ανταγωνισμού, η οποία εδρεύει στην Αθήνα (οδός Κότσικα αρ. 1Α & Πατησίων), εκπροσωπείται νόμιμα και παραστάθηκε με τον πληρεξούσιο δικηγόρο Βασίλειο Τουντόπουλο και 2) Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπείται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών και παραστάθηκε με τη δικαστική αντιπρόσωπο του Ν.Σ.Κ. Επιστήμη – Μαρία Μουστακάτου, με δήλωση στη γραμματεία ότι επιθυμεί να συζητηθεί η υπόθεση χωρίς να εμφανιστεί στο ακροατήριο κατά την εκφώνησή της (άρθρο 133 παρ. 2 Κ.Δ.Δ.).

Κατά τη συζήτηση, οι διάδικοι που παραστάθηκαν ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους και ζήτησαν όσα αναφέρονται στα πρακτικά.

Μετά τη συνεδρίαση το Δικαστήριο

συνήλθε σε διάσκεψη.

Η κρίση του είναι η εξής:

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

1.Επειδή, η κρινόμενη προσφυγή, όπως αυτή συμπληρώνεται, παραδεκτως, με το από 23.04.2008 δικόγραφο πρόσθετων λόγων, και κατά το μέρος που στρέφεται κατά της Επιτροπής Ανταγωνισμού, νομίμως, επαναφέρεται προς εκδίκαση μετά την έκδοση της 2390/2012 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία αναιρέθηκε η 2221/2009 απόφαση του Δικαστηρίου τούτου (Διοικητικό Εφετείο Αθηνών) κατά το συγκεκριμένο κεφάλαιο, ως πλημμελώς αιτιολογημένη. Με την τελευταία αυτή απόφαση απορρίφθηκε ως απαράδεκτη η προσφυγή και οι πρόσθετοι λόγοι της προσφεύγουσας εταιρείας, κατά το μέρος που στρέφονται κατά του Ελληνικού Δημοσίου, λόγω έλλειψης παθητικής νομιμοποίησης, ενώ έγινε δεκτή εν μέρει η προσφυγή και οι πρόσθετοι λόγοι αυτής, κατά το μέρος που στρέφονται κατά της Επιτροπής Ανταγωνισμού και συγκεκριμένα κατά της 369/V/2007 απόφασης της Ολομέλειας αυτής. Με την εν λόγω απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού (α) διαπιστώθηκε συμμετοχή της προσφεύγουσας σε συμφωνία καθορισμού τιμών και κατανομής πηγών εφοδιασμού στην αγορά του αγελαδινού γάλακτος, με σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977 (Α' 278) και του άρθρου 81 παρ. 1 της Συνθήκης Ευρωπαϊκής Κοινότητας (στο εξής, Συνθήκη ΕΚ), (β) διαπιστώθηκε ότι η ένωση επιχειρήσεων «Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών Γαλακτοκομικών Προϊόντων» (ΣΕΒΓΑΠ), της οποίας μέλος ήταν και η προσφεύγουσα, παραβίασε, δια του καθορισμού τιμών μεταξύ γαλακτοβιομηχανιών, τα άρθρα 1 του ν. 703/1977 και 81 παρ. 1 της Συνθήκης ΕΚ, (γ) αναφορικά με την πρώτη παράβαση, επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα πρόστιμο 6.188.896 ευρώ και αυτή υποχρεώθηκε να παραλείπει την παράβαση στο μέλλον, (δ) ως προς τη δεύτερη παράβαση, η προσφεύγουσα απειλήθηκε, ως μέλος του ΣΕΒΓΑΠ, με πρόστιμο 5.000.000 ευρώ και χρηματική ποινή 10.000 ευρώ για κάθε ημέρα συνέχισης της παράβασης. Με την ως άνω αναιρεθείσα απόφαση του Δικαστηρίου τούτου περιορίστηκε, κατά μερική αποδοχή της προσφυγής, το ως άνω πρόστιμο για την πρώτη παράβαση σε 4.125.931 ευρώ. Εξάλλου, ο λόγος του Ελληνικού Δημοσίου, που προβάλλεται με το από 18.02.2014 κατατεθέν

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

υπόμνημα, ότι δεν νομιμοποιείται παθητικώς, είναι απορριπτέος ως αλυσιτελής, αφού, κατά τα προεκτεθέντα, με την 2221/2009 απόφαση του Δικαστηρίου αυτού απορρίφθηκε ως απαράδεκτη η κρινόμενη προσφυγή και οι πρόσθετοι λόγοι της προσφεύγουσας εταιρείας κατά το μέρος που στρέφονται κατ' αυτού (του Ελληνικού Δημοσίου), λόγω έλλειψης παθητικής νομιμοποίησης, κεφάλαιο το οποίο δεν αναιρέθηκε με την ως άνω 2390/2012 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία παραπέμφθηκε η υπόθεση για νέα κρίση, μόνο, καθ' ό μέρος στρέφεται κατά της Επιτροπής Ανταγωνισμού στο παρόν Δικαστήριο, το οποίο δεσμεύεται από την απόφαση αυτή.

2. Επειδή, στη διάταξη του άρθρου 31 παρ. 2 του ν. 703/1977 ορίζεται ότι η προσφυγή, που ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, στα διοικητικά δικαστήρια πρέπει, με την ποινή του απαράδεκτου, να συνοδεύεται από γραμμάτιο καταβολής παραβόλου 30.000 δραχμών και γραμμάτιο καταβολής τελών συζητήσεως 10.000 δραχμών. Τα ποσά αυτά αναπροσαρμόστηκαν σε 100.000 δραχμές και 30.000 δραχμές με την 856/5.5.1999 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Ανάπτυξης (ΦΕΚ 806/19.5.1999 Β'), η οποία εκδόθηκε βάσει της εξουσιοδότησεως της παρ. 1 του άρθρου 42 του ν. 2214/1994 (ΦΕΚ 75 Α') και σε 300 ευρώ και 100 ευρώ αντίστοιχα με το άρθρο 26 παρ.9 του ν. 3373/2005 (ΦΕΚ Α' 188/2.8.2005). Περαιτέρω, στην παρ. 5 του άρθρου 14 του ν. 703/1977, που προστέθηκε με το άρθρο 20 του ν. 3373/2005, ορίζεται ότι για το παραδεκτό της συζήτησης των προσφυγών, που ασκούνται κατά των αποφάσεων της Επιτροπής Ανταγωνισμού, με τις οποίες επιβάλλονται πρόστιμα, απαιτείται η κατάθεση παραβόλου ποσού ίσου με το είκοσι τοις εκατό (20%) του επιβαλλόμενου προστίμου, το οποίο δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των 100.000 ευρώ. Εξάλλου, στο άρθρο 277 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, όπως η παρ. 1 αυτού αντικαταστάθηκε από την παρ. 7 του άρθρου 22 του ν. 3226/2004 (ΦΕΚ Α' 24/4.2.2004), ορίζεται ότι, για το παραδεκτό των ένδικων βοηθημάτων και μέσων πρέπει, ως την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης, να προσκομισθεί το προβλεπόμενο από τις κείμενες διατάξεις αποδεικτικό

καταβολής παραβόλου (παρ. 1), ότι το παράβολο ορίζεται για την προσφυγή σε είκοσι πέντε (25) ευρώ (παρ. 2) (όπως το ποσό αυτό αναπροσαρμόστηκε με το άρθρο 35 του ν. 3659/2008 ΦΕΚ Α' 77/7.5.2008 και ισχύει από 8.6.2008), ότι οι διατάξεις που προβλέπουν ειδικά παράβολα, όπως αυτές εκάστοτε ισχύουν, εφαρμόζονται και κατά τη διαδικασία εκδίκασης των διοικητικών διαφορών ουσίας από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια (παρ. 6) και ότι αν, σε συγκεκριμένη περίπτωση, καταβλήθηκε παράβολο χωρίς να υπάρχει κατά νόμο υποχρέωση προς τούτο, διατάσσεται με την απόφαση, και ανεξάρτητα από την έκβαση της δίκης, η επιστροφή του (παρ. 11). Από τη διάταξη του άρθρου 277 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας συνάγεται ότι για το παραδεκτό του ένδικου βοηθήματος της προσφυγής απαιτείται ένα παράβολο, το οποίο αφορά τόσο την κατάθεση όσο και τη συζήτηση αυτής και το αποδεικτικό καταβολής του πρέπει να προσκομιστεί έως την πρώτη συζήτηση της υποθέσεως στο ακροατήριο. Σε περίπτωση όμως που ασκείται προσφυγή κατ' αποφάσεως της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που επιβάλλει χρηματικό πρόστιμο, προβλέπεται πλέον από τη διάταξη του άρθρου 20 του ν. 3373/2005 η καταβολή αναλογικού ποσού παραβόλου, που ανέρχεται σε ποσοστό 20% του επιβαλλόμενου προστίμου, η διάταξη δε αυτή είναι ειδική και εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 277 του ίδιου πιο πάνω Κώδικα (ΔΕΑ 1682/2009).

3. Επειδή, για την κρινόμενη προσφυγή, η προσφεύγουσα κατέθεσε, α) το προβλεπόμενο από το άρθρο 14 παρ. 5 του ν. 703/1977, όπως ισχύει αναλογικό παράβολο ύψους 100.000 ευρώ (2469/9-5-2008 διπλότυπο είσπραξης της Δ.Ο.Υ. ΦΑΒΕ Αθηνών), β) το προβλεπόμενο από τη διάταξη του άρθρου 31 παρ. 2 ν. 703/1977, όπως ισχύει παράβολο των 300 ευρώ (609/30-1-2008 διπλότυπο είσπραξης της Δ.Ο.Υ. ΦΑΒΕ Αθηνών) και γ) τέλη συζητήσεως ποσού 100 ευρώ (610/30-1-2008 διπλότυπο είσπραξης της Δ.Ο.Υ. ΦΑΒΕ Αθηνών). Σύμφωνα όμως με όσα έγιναν δεκτά ανωτέρω για την κρινόμενη προσφυγή οφείλεται μόνο το προβλεπόμενο από τη διάταξη του άρθρου 20 του ν. 3373/2005, αναλογικό παράβολο και τα

u

x

Q

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

προβλεπόμενα από τη διάταξη του άρθρου 31 παρ. 2 του ν. 703/1977 τέλη συζητήσεως, όπως το σχετικό ποσό αναπροσαρμόστηκε με το άρθρο 26 παρ. 9 του ν. 3373/2005. Συνεπώς το πρόσθετο παράβολο που καταβλήθηκε χωρίς να υπάρχει κατά νόμο υποχρέωση, πρέπει να επιστραφεί στην προσφεύγουσα ανεξαρτήτως από την έκβαση της δίκης, σύμφωνα με το άρθρο 277 παρ. 11 του Κ.Δ.Δ..

4. Επειδή, στο ν. 703/1977, περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, (Α' 278), ο οποίος ίσχυε κατά τον κρίσιμο, εν προκειμένω, χρόνο, ορίζεται, στο άρθρο 1 παρ. 1, ότι: «Απαγορεύονται πάσαι αι συμφωνίαι μεταξύ επιχειρήσεων, πάσαι αι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και οιασδήποτε μορφής ενημερομένη πρακτική επιχειρήσεων, αι οποίαι έχουν ως αντικείμενον ή αποτέλεσμα την παρακώλυσιν, τον περιορισμόν ή την νόθευσιν του ανταγωνισμού ιδία δε αι συνιστάμεναι εις: α) τον άμεσον ή έμμεσον καθορισμόν των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής. β) τον περιορισμόν ή τον έλεγχον της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων. γ) την κατανομήν των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού. [...]» και, στο άρθρο 1 παρ. 3, ότι «Εμπίπτουσαι εις την παράγραφον 1 του παρόντος άρθρου συμφωνίαι [...] δύνανται να κριθούν δι' αποφάσεως της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού ως εν όλω ή εν μέρει ισχυραί, εφ' όσον πληρούν αθροιστικώς τις κάτωθι προϋποθέσεις: α) συμβάλλουν, επί ευλόγω συμμετοχή των καταναλωτών εις την προκύπτουσαν ωφέλειαν, εις βελτίωσιν της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή εις προώθησιν της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, β) δεν επιβάλλουν εις τας οικείας επιχειρήσεις περιορισμούς πέρα των απολύτως αναγκαίων δια την πραγματοποίησιν των ανωτέρω σκοπών και γ) δεν παρέχουν εις τας επιχειρήσεις ταύτας την δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού εις σημαντικόν τμήμα της οικείας αγοράς». Στο άρθρο 81 τής Συνθήκης περί ιδρύσεως τής Ευρωπαϊκής Κοινότητας ορίζεται ότι: «Είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε

εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται: α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων, γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού, [...] 2. [...] 3. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες: - σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων, - σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, και - σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών, η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει και η οποία : α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών· και β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.». Εξάλλου, στον Κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16.12.2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της συνθήκης (ΕΕ L 1/4.1.2003 σελ. 1 επ.), ο οποίος «δεν θίγει ούτε τους εθνικούς κανόνες περί των απαιτούμενων αποδεικτικών προτύπων ούτε την υποχρέωση των αρχών ανταγωνισμού και των δικαστηρίων των κρατών μελών να εξακριβώνουν τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά μιας υπόθεσης, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω κανόνες και υποχρεώσεις συνάδουν προς τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου» (βλ. στοιχ. 5 του προοιμίου), ορίζεται, στο άρθρο 2, ότι: «Στο πλαίσιο του συνόλου των εθνικών και των κοινοτικών διαδικασιών εφαρμογής των άρθρων 81 και 82 της συνθήκης, η απόδειξη της παράβασης του άρθρου 81 παράγραφος 1 ή του άρθρου 82 της συνθήκης βαρύνει το μέρος ή την αρχή που ισχυρίζεται την παράβαση. Η απόδειξη ότι

συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης βαρύνει την επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων που επικαλείται τη διάταξη αυτή.», στο άρθρο 3 παρ. 1, ότι : «Οσάκις οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών ή τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού σε συμφωνίες, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1 της συνθήκης, οι οποίες είναι πιθανόν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια της διάταξης αυτής, εφαρμόζουν επίσης το άρθρο 81 της συνθήκης, στις εν λόγω συμφωνίες, αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές. [...]», στο άρθρο 5, ότι: «Οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών είναι αρμόδιες να εφαρμόζουν τα άρθρα 81 και 82 της συνθήκης σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Προς το σκοπό αυτό, δύνανται, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας, να εκδίδουν τις ακόλουθες αποφάσεις: - για την παύση της παράβασης, - για τη λήψη προσωρινών μέτρων, - για την αποδοχή ανάληψης δεσμεύσεων, - για την επιβολή προστίμου, χρηματικής ποινής ή κάθε άλλης κύρωσης προβλεπόμενης από την εθνική τους νομοθεσία. Εάν με βάση τις πληροφορίες που διαθέτουν διαπιστώσουν ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις μιας απαγόρευσης, δύνανται επίσης να αποφαινούνται ότι δεν συντρέχει λόγος δράσης από μέρους τους.» , στο άρθρο 6, ότι: «Τα εθνικά δικαστήρια διαθέτουν την αρμοδιότητα να εφαρμόζουν τα άρθρα 81 και 82 της συνθήκης.» και, στο άρθρο 11 παρ. 5, ότι: «Οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών δύνανται να συμβουλευονται την Επιτροπή σχετικά με οποιαδήποτε υπόθεση που αφορά την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας». Τέλος, στον Κανονισμό (ΕΚ) 1184/2006 του Συμβουλίου της 24.7.2006, περί εφαρμογής ορισμένων κανόνων ανταγωνισμού στην παραγωγή και την εμπορία γεωργικών προϊόντων (ΕΕ L 214/4.8.2006, σελ. 7), ορίζεται, στο άρθρο 1, ότι: «Τα άρθρα 81 και 86 της συνθήκης, καθώς και οι διατάξεις εφαρμογής τους εφαρμόζονται σε όλες τις συμφωνίες, αποφάσεις και πρακτικές που αναφέρονται στο άρθρο 81 παράγραφος 1 και στο άρθρο 82 της συνθήκης, σχετικά με την παραγωγή ή την εμπορία των προϊόντων, τα οποία

απαραριθμούνται στο παράρτημα 1 της συνθήκης, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 2 του παρόντος κανονισμού.» και, στο άρθρο 2, ότι: «1. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 της συνθήκης δεν εφαρμόζεται στις συμφωνίες, αποφάσεις και πρακτικές που αναφέρονται στο άρθρο 1 του παρόντος κανονισμού και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος μιας εθνικής οργάνωσης αγοράς ή είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση των αναφερόμενων στο άρθρο 33 της συνθήκης στόχων. [...]. 2. Η Επιτροπή, υπό την επιφύλαξη του ελέγχου του Δικαστηρίου, έχει αποκλειστική αρμοδιότητα, αφού διαβουλευθεί με τα κράτη μέλη και ακούσει τη γνώμη των συμμετεχουσών επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων [...] να διαπιστώνει με δημοσιευμένη απόφαση ποιες συμφωνίες, αποφάσεις και πρακτικές πληρούν τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1. Η Επιτροπή προβαίνει στη διαπίστωση αυτή είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεως αρμοδίας αρχής ενός κράτους μέλους ή μιας ενδιαφερόμενης επιχείρησης ή ένωσης επιχειρήσεων. [...]».

5. Επειδή, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 και του άρθρου 81 παρ. 1 της Συνθήκης ΕΚ, απαγορεύεται κάθε συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό, την παρεμπόδιση ή τη νόθευση του ανταγωνισμού (κατά την τελευταία διάταξη, με την πρόσθετη προϋπόθεση ότι η συμφωνία δύναται να επηρεάσει ουσιωδώς το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών), ασχέτως των αποτελεσμάτων της (βλ. ΣτΕ 2780/2012 επταμ., απόφαση ΔΕΚ της 8.7.1999, C-42/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκ. 99 & 122-124, απόφαση ΔΕΕ της 7.2.2013, C-68/12, Slovenska Sporitel'ňa, σκ. 17) ή της μη εφαρμογής της στην πράξη (βλ. ΣτΕ 2780/2012 επταμ., απόφαση ΔΕΚ της 11.7.1989, C-246/86, Belasco κατά Επιτροπής, σκ. 15) ή του εάν επιδιώκεται με αυτήν και κάποιος νόμιμος σκοπός (πρβλ. απόφαση ΔΕΚ της 8.11.1983, 96/82 κ.λπ., IAZ κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 25 και απόφαση ΠΕΚ της 27.7.2005, T-49/02 κ.λπ., Brasserie nationale κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 85). Ειδικότερα, για να υπάρχει «συμφωνία», κατά την έννοια των ίδιων διατάξεων, αρκεί οι οικείες επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

την κοινή τους βούληση να συμπεριφερθούν στην αγορά με ορισμένο τρόπο (βλ. ΣτΕ 2780/2012 επταμ., αποφάσεις ΔΕΚ της 15.7.1970, 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, σκέψη 112, και της 29.10.1980, 209/78 κ.λπ., Van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 86, απόφαση ΠΕΚ της 26.10.2000, T-41/96, Bayer κατά Επιτροπής, σκέψη 67), χωρίς να ενδιαφέρει η μορφή της έκφρασης της εν λόγω κοινής βούλησής τους (βλ. ΣτΕ 2780/2012 επταμ., αποφάσεις ΔΕΚ στην υπόθεση ACF Chemiefarma, σκ. 112, και στην υπόθεση Van Landewyck, σκέψη 86) και χωρίς να είναι αναγκαίο η συμφωνία αυτή να συνιστά υποχρεωτική και έγκυρη σύμβαση σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο (βλ. ΣτΕ 2780/2012 επταμ., απόφαση ΔΕΚ της 11.1.1990, C-277/87, Sandoz Prodotti Farmaceutici κατά Επιτροπής, σκ. 13). Εξάλλου, συμφωνία, η οποία εμπίπτει καταρχήν στην απαγόρευση του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 και του άρθρου 81 παρ. 1 της Συνθήκης ΕΚ, μπορεί να εξαιρεθεί από την εν λόγω απαγόρευση βάσει της παραγράφου 3 των δύο αυτών άρθρων, αλλά η επιχείρηση που επιδιώκει την εφαρμογή της εξαίρεσης φέρει το βάρος επίκλησης και απόδειξης, με πειστικά επιχειρήματα και στοιχεία, ότι πληρούνται όλες οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγηση απαλλαγής (βλ., όσον αφορά το άρθρο 81 παρ. 3 της Συνθήκης ΕΚ, άρθρο 2 του Κανονισμού 1/2003 και απόφαση ΔΕΕ στην υπόθεση C-68/12, op.cit., σκ. 32). Τέλος, κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 144 επ. του κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97) Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Κ.Δ.Δ.), το διοικητικό δικαστήριο, προκειμένου να εκφέρει κρίση ως προς τη διάπραξη της παράβασης των κανόνων του ανταγωνισμού που απέδωσε η Επιτροπή Ανταγωνισμού στην προσφεύγουσα επιχείρηση, έχει την υποχρέωση να σχηματίσει πλήρη και βέβαιη δικανική πεποίθηση, χρησιμοποιώντας τα επιτρεπόμενα από τον εν λόγω Κώδικα αποδεικτικά μέσα, μεταξύ των οποίων είναι και τα δικαστικά τεκμήρια, περί της συνδρομής των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, μετά από συνολική εκτίμηση των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης (πρβλ. ΣτΕ 2007/2013, 2780/2012 επταμ., 1402/2011 κ.ά.). Η κατά τα ανωτέρω χρήση δικαστικού τεκμηρίου, δεν

συνιστά αντιστροφή τού βάρους απόδειξης, αλλά ρύθμιση η οποία αφορά την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων, με βάση τη λογική και τα διδάγματα της κοινής πείρας, και δεν παραβιάζει το κατοχυρωμένο από το άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ τεκμήριο αθωότητας, το οποίο δεν αποκλείει την προσφυγή σε πραγματικά ή νομικά τεκμήρια, παρά επιβάλλει τον περιορισμό τους σε λογικά όρια, ενόψει της σοβαρότητας του διακυβεύματος και της ανάγκης σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας (βλ. ΣτΕ 2780/2012 επταμ., με παραπομπές στη σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ και του ΔΕΚ). Ειδικότερα, εφόσον αποδεικνύεται ότι μια επιχείρηση μετέσχε σε συσκέψεις μεταξύ ανταγωνιστριών επιχειρήσεων στο πλαίσιο των οποίων συνήφθη συμφωνία με επιζήμιο για τον ανταγωνισμό χαρακτήρα, νομίμως συνάγεται (από την Επιτροπή Ανταγωνισμού και από το Διοικητικό Εφετείο) τεκμήριο συμμετοχής της στη συμφωνία, εναπόκειται δε στην επιχείρηση αυτή να προβάλει στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η συμμετοχή της στερούνταν παντελώς πνεύματος στρεφόμενου κατά του ανταγωνισμού, καταδεικνύοντας ότι διευκρίνισε στους ανταγωνιστές της ότι μετείχε στις συσκέψεις αυτές υπό πρίσμα διαφορετικό απ' ό,τι αυτοί ή ότι αποστασιοποιήθηκε δημόσια από το αποτέλεσμα τους, κατά τρόπον ώστε οι λοιποί μετέχοντες να θεωρήσουν ότι απέκλεισε ή τερμάτισε τη συμμετοχή της, ή να προβεί σε σχετική καταγγελία στις διοικητικές αρχές (πρβλ απόφαση ΔΕΕ της 7.2.2013, C-68/12, Slovenská sporiteľňa, σκ. 27).

6. Επειδή, περαιτέρω, στο άρθρο 9 του ίδιου ως άνω νόμου (703/1997), όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 16 του ν. 3373/2005 (ΦΕΚ Α' 188/2.8.2005), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού αν, μετά από σχετική έρευνα που διεξάγεται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν καταγγελίας ή αίτησης του Υπουργού Ανάπτυξης, διαπιστώσει παράβαση της παρ. 1 του άρθρου 1 και των άρθρων 2, 2α και 5 ή των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, μπορεί με απόφασή της: α) να υποχρεώσει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ή τις ενώσεις επιχειρήσεων να παύσουν την παράβαση και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον, β) να αποδέχεται, εκ μέρους των

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, την ανάληψη δεσμεύσεων, με τις οποίες θα παύει η παράβαση, και να καθιστά τις δεσμεύσεις αυτές υποχρεωτικές για τις επιχειρήσεις, γ) να επιβάλει μέτρα συμπεριφοράς ή διαρθρωτικού χαρακτήρα, τα οποία πρέπει να είναι αναγκαία και πρόσφορα για την παύση της παράβασης και ανάλογα με το είδος και τη βαρύτητα αυτής. Μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνο στην περίπτωση που είτε δεν υφίστανται εξίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς είτε όλα τα εξίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς είναι ενδεχομένως οχληρότερα από τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα, δ) να απευθύνει συστάσεις σε περίπτωση παράβασης των άρθρων 1, 2 και 2α, όπως προστίθενται με τον παρόντα νόμο 703/1977 και να απειλήσει πρόστιμο ή χρηματική ποινή ή και τα δύο, σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της παράβασης, ε) να θεωρήσει ότι κατέπεσε το πρόστιμο ή η χρηματική ποινή ή και τα δύο, όταν με απόφασή της βεβαιώνεται η συνέχιση ή επανάληψη της παράβασης, στ) να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση. 2. Το κατά την προηγούμενη παράγραφο επιβαλλόμενο ή απειλούμενο πρόστιμο μπορεί να φτάνει μέχρι ποσοστού δεκαπέντε τοις εκατό (15%) των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης της τρέχουσας ή της προηγούμενης της παράβασης χρήσης. Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα και η διάρκεια της παράβασης. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο προβλεπόμενη χρηματική ποινή ανέρχεται μέχρι του ποσού των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ για κάθε ημέρα καθυστέρησης συμμόρφωσης προς την απόφαση και από την ημερομηνία που θα ορίσει η απόφαση».

7. Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση, από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτουν τα εξής: Από τον Ιούνιο του 2005 άρχισαν να διαβιβάζονται στη Γενική Δ/ση Ανταγωνισμού δελτία τύπου σχετικά με διαμαρτυρίες αγελαδοτρόφων και καταναλωτών, καθώς και πλήθος κοινοβουλευτικών ερωτήσεων σχετικά με πιθανές στρεβλώσεις στην αγορά γαλακτοκομικών προϊόντων (διαμόρφωση τιμών από τον παραγωγό μέχρι

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

τον καταναλωτή). Το σύνολο της παραγωγής αγελαδινού γάλακτος στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθορίζεται μέσω του συστήματος των ποσοστώσεων, το οποίο θεσπίστηκε στις 31 Μαρτίου 1984 με σκοπό την υιοθέτηση κανόνων, που θα συνδέουν την κοινοτική παραγωγή γάλακτος με τις ανάγκες της αγοράς. Το καθεστώς αυτό συμπληρώθηκε με τον Κανονισμό 1788/2003 περί θέσπισης εισφοράς στο τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων για ποσότητες των προϊόντων αυτών, που συλλέγονται ή πωλούνται για άμεση κατανάλωση πέρα από ένα κατώτατο όριο εγγύησης. Κύριος σκοπός του καθεστώτος παραμένει η μείωση της ανισορροπίας μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων, επιτυγχάνοντας με τον τρόπο αυτό καλύτερη ισορροπία της αγοράς. Συγκεκριμένα, με βάση το καθεστώς των ποσοστώσεων για κάθε κράτος μέλος καθορίζεται μία συνολική εγγυημένη ποσότητα (για μία περιεκτικότητα αναφοράς του γάλακτος σε λιπαρές ουσίες), η οποία αποτελεί την ανώτατη ποσότητα αγελαδινού γάλακτος, που μπορεί να παραδοθεί από τους παραγωγούς συνολικά σε γαλακτοκομεία και άλλες μονάδες παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων (εμπορεύσιμο γάλα), καθώς και οι ποσότητες γάλακτος, που μπορεί να πωλήσει ο παραγωγός απευθείας στην κατανάλωση και προστατεύεται η τιμή του γάλακτος σε επίπεδο παραγωγού, εφόσον οι συνολικές ποσότητες αγελαδινού γάλακτος, που παραδίδονται στους αγοραστές σε κάθε κράτος-μέλος, είναι εντός συγκεκριμένων ορίων. Οι εγγυημένες ποσότητες γάλακτος για την Ελλάδα καθορίστηκαν ετησίως σε 820.513 τόνους και θα ισχύουν μέχρι το έτος 2014/15, από 700 χιλ. τόνους, που ίσχυε πριν (βλ. Παράρτημα Ι του Καν. 1788/2003, Ποσότητες Αναφοράς) και η εφαρμογή της αύξησης της ποσόστωσης άρχισε από την 1.1.2004 με σταδιακή κατανομή αυτής σε παραγωγούς. Το σύστημα των ποσοστώσεων, έχει ως αποτέλεσμα οι μεταποιητές ως αγοραστές της πρώτης ύλης, που θέλουν να προσελκύσουν παραγωγούς για να τους προμηθεύσουν με γάλα (πρώτη ύλη), να πρέπει να ανταγωνιστούν μεταξύ τους είτε προσφέροντας υψηλές τιμές είτε παρέχοντας άλλα κίνητρα, ώστε να εξασφαλίσουν επαρκή προμήθεια (αυτό

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

αποτελεί και την κεντρική διάσταση του ανταγωνισμού σε αυτό το στάδιο της αγοράς) από την, εκ του νόμου, περιορισμένη παραγωγή. Η αυξημένη ζήτηση από τις εταιρείες για πρώτη ύλη προς παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων, πλην του φρέσκου παστεριωμένου γάλακτος, καλύπτεται από εισαγωγές. Οι γαλακτοβιομηχανίες προμηθεύονται τον κύριο όγκο γάλακτος απευθείας από τους παραγωγούς. Η ποιότητα του παραγόμενου νωπού γάλακτος αποτελεί ένα από τα βασικά κριτήρια καθορισμού εκ μέρους της κάθε εταιρείας της τιμής αγοράς του. Όλες οι γαλακτοβιομηχανίες διατηρούν εργαστήρια, στα οποία ελέγχουν την τήρηση ή μη των ελάχιστων προδιαγραφών ποιότητας που τάσσει η νομοθεσία (βλ. π.δ. 56/1995) πριν αγοράσουν αυτό και καθορίσουν την τιμή του. Η αγορά των γαλακτοκομικών ως τελικών προϊόντων μπορεί κατ' αρχήν να διακριθεί στις εξής πέντε επιμέρους αγορές: 1) γάλα λευκό και σοκολατούχο 2) κρέμα γάλακτος 3) επιδόρπια με βάση το γάλα 4) γιαούρτι και 5) ξυνόγαλο. Η σημαντικότερη (από πλευράς ποσότητας και αξίας) από τις σχετικές αγορές είναι αυτή του λευκού γάλακτος. Η Γενική Δ/ση Ανταγωνισμού άρχισε από το Μάρτιο του 2006 διαδικασία αυτεπάγγελτης έρευνας, με στόχο τη διερεύνηση τυχόν παραβάσεων των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 και 81 παρ. 1 της ΣυνθΕΚ σε επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή και εμπορία γαλακτοκομικών προϊόντων, στις οποίες περιλαμβάνεται και η προσφεύγουσα, η οποία είναι θυγατρική εταιρεία κατά 100% της ελβετικής ανώνυμης εταιρείας «NESTLE SA» και δραστηριοποιείται στους κλάδους των τροφίμων μεταξύ των οποίων και του γάλακτος. Μέχρι τη μεταβίβαση από την προσφεύγουσα στον όμιλο ΔΕΛΤΑ της δραστηριότητας του συμπυκνωμένου γάλακτος ΒΛΑΧΑΣ, η προσφεύγουσα παρήγαγε μόνο γάλα εβαπορέ για την ελληνική αγορά. Ο κλάδος παραγωγής γάλακτος της προσφεύγουσας (εργοστάσιο γάλακτος εβαπορέ στο Πλατύ Ημαθίας) έχει ήδη εισφερθεί σε θυγατρική εταιρεία του ομίλου ΔΕΛΤΑ μετά την υπ' αριθ. 310/Λ/2006 απόφαση της Ε.Α. Από τον έλεγχο, που πραγματοποίησε η Γενική Δ/ση Ανταγωνισμού, διαπιστώθηκε ότι στις 31.5.2004 συναντήθηκαν στο ξενοδοχείο «ΔΙΒΑΝΗΣ» στη Λάρισα οι διευθυντές ζώνης γάλακτος των

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

εταιρειών «ΔΕΛΤΑ», «ΦΑΓΕ», «ΟΛΥΜΠΟΣ», «ΜΕΒΓΑΛ» και «ΝΕΣΤΛΕ». Τα προαναφερόμενα στελέχη παρέστησαν εκεί με εντολή των προϊσταμένων τους και μελών του Δ.Σ. του ΣΕΒΓΑΠ (η εμπλοκή του ΣΕΒΓΑΠ στη συνάντηση της Λάρισας προκύπτει και από το γεγονός, ότι η κράτηση της αίθουσας στο ξενοδοχείο «ΔΙΒΑΝΗΣ» είχε γίνει για λογαριασμό του ΣΕΒΓΑΠ, ο οποίος ανέλαβε και την κάλυψη των σχετικών εξόδων), η δε απόφαση για την πραγματοποίηση της συνάντησης της Λάρισας λήφθηκε στη συνεδρίαση της 24.5.2004 στο ξενοδοχείο «ΗΥΑΤΤ» της Θεσσαλονίκης, όπως κατέθεσε.

συνάντηση της Λάρισας ήταν παρόντες

Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην προσβαλλόμενη απόφαση, τα προαναφερόμενα στελέχη των πιο πάνω εταιρειών αποφάσισαν στη συγκεκριμένη συνάντηση, ότι οι βασικοί άξονες της στρατηγικής των συμμετεχουσών στη συνάντηση πέντε εταιρειών για το επόμενο χρονικό διάστημα θα έπρεπε να είναι, μεταξύ άλλων, οι παρακάτω:

α) Να θωρακιστεί η ποιότητα του γάλακτος με την εφαρμογή κοινής πολιτικής από όλους τους μεταποιητές και την αποφυγή μετακινήσεων παραγωγών, που γίνονται σε περιπτώσεις, που οι τελευταίοι δυσχεραστούν λόγω εντατικοποίησης των ποιοτικών ελέγχων και β) Ενόψει της επιδότησης της ποσόστωσης των παραγωγών, που άρχισε το 2004 και θα εξακολουθήσει

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

μέχρι το 2013 (τουλάχιστον) και της αναμενόμενης μείωσης των τιμών σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. να γίνει προσπάθεια συγκράτησης των τιμών στην Ελλάδα και αντιστροφής των ανοδικών τάσεων, προκειμένου να μην περιοριστεί η ανταγωνιστικότητα του ελληνικού γάλακτος. Η συμφωνία μεταξύ των πέντε προαναφερόμενων εταιρειών με το πιο πάνω περιεχόμενο αποδεικνύεται, κατά την άποψη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, από τα ακόλουθα στοιχεία, στα οποία αποδίδεται ιδιαίτερη αποδεικτική βαρύτητα: α) Πρώτο αποδεικτικό στοιχείο: Το δακτυλογραφημένο πρακτικό της συνάντησης της Λάρισας. Κατά τον έλεγχο, που διενεργήθηκε στα γραφεία της ΜΕΒΛΑΛ στις 6.6.2006 από τους υπαλλήλους της Γενικής Δ/σης Ανταγωνισμού, βρέθηκε τηλεομοιοτυπία, η οποία είχε αποσταλεί στις 4.6.2004 από τη Δ/ση Ζώνης Γάλακτος της «ΔΕΛΤΑ» και συγκεκριμένα

σχετικά με τη «Συνάντηση εκπροσώπων των γαλακτοβιομηχανιών στη Λάρισα την 31η Μαΐου 2004», στην οποία τηλεομοιοτυπία αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Τη Δευτέρα 31 Μαΐου 2004 και ώρα 11.00 - 14.30, στη Λάρισα, στο Ξενοδοχείο DIVANI, πραγματοποιήθηκε συνάντηση εκπροσώπων των Γαλακτοβιομηχανιών ΔΕΛΤΑ, ΜΕΒΓΑΛ, ΝΕΣΤΛΕ, ΟΛΥΜΠΟΣ και ΦΑΓΕ. Αντικείμενο της συνάντησης ήταν η επικοινωνία και η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των υπευθύνων των παραπάνω Εταιρειών, σχετικά με τις εξελίξεις στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής γάλακτος στην Ελλάδα και το εξωτερικό, στα πλαίσια της Κ.Α.Π. και ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων. [.....]. Σύμφωνα με όσα συζητήθηκαν, οι βασικοί άξονες της στρατηγικής για το επόμενο διάστημα θα πρέπει να είναι οι παρακάτω: Α) Να θωρακιστεί η ποιότητα με την εφαρμογή κοινής πολιτικής από όλους τους μεταποιητές και την αποφυγή μετακινήσεων των παραγωγών που γίνονται σε περιπτώσεις που οι τελευταίοι δυσχεραστούν λόγω της εντατικοποίησης των ποιοτικών ελέγχων. Β) Να γίνει προσπάθεια για (μία ακόμη) ενημέρωση των παραγωγών σχετικά με τα θέματα ποιότητας, τις υποχρεώσεις και τους τρόπους βελτίωσης της ασφάλειας και της ποιότητας του γάλακτος. Η

ενημέρωση να γίνει και με τη μορφή φυλλαδίου, ενδεχομένως με τη συμμετοχή του ΕΛ.Ο.Γ. ή της Εθνικής Επιτροπής Γάλακτος. Το φυλλάδιο αυτό θα διανεμηθεί σε όλους με ευθύνη των Γαλακτοβιομηχανιών. Γ) Με δεδομένη την αύξηση της ποσόστωσης να γίνουν οι κατάλληλες ενέργειες για τη διατήρηση του καλού κλίματος, προκειμένου να μη διακοπεί η αυξητική τάση στην παραγωγή του γάλακτος. Δ) Να περιοριστούν οι αγοραπωλησίες πλεονασματικού γάλακτος, ιδίως από μικρούς μεταποιητές, οι οποίοι δεν μπορούν να εξασφαλίσουν τις ποιοτικές προδιαγραφές και την ιχνηλασιμότητα σύμφωνα με το σύστημα H.A.C.C.P. Ε) Ενόψει της επιδότησης της ποσόστωσης των παραγωγών, που αρχίζει το 2004 και θα εξακολουθήσει μέχρι το 2013 (τουλάχιστον) και της αναμενόμενης μείωσης των τιμών σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. να γίνει προσπάθεια συγκράτησης των τιμών στη χώρα μας και αντιστροφής των ανοδικών τάσεων, προκειμένου να μην περιοριστεί η ανταγωνιστικότητα του ελληνικού γάλακτος. ΣΤ) Τέλος, εκφράστηκε η άποψη ότι θα ήταν καλό να συσταθεί μία τακτική ομάδα, η οποία θα αποτελείται (κυρίως) από τους υπεύθυνους συλλογής γάλακτος. Η ομάδα θα συνέρχεται σε καθορισμένα χρονικά διαστήματα, για να παρακολουθεί τις εξελίξεις στον πρωτογενή τομέα του γάλακτος και να προγραμματίζει τις κοινές ενέργειες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ποιότητας και της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού γάλακτος». β) Δεύτερο αποδεικτικό στοιχείο: Το συνημμένο στην παραπάνω τηλεομοιοτυπία της «ΔΕΛΤΑ» προς τη «ΜΕΒΓΑΛ» χειρόγραφο σημείωμα (σε επιστολόχαρτο με το λογότυπο του ξενοδοχείου «Divanis Chain Hotels Athens - Kalambaka - Corfu - Larissa»), με τίτλο «Αποφάσεις 31/05/04», στο οποίο αναφέρονται τα εξής: «1) Να περιοριστούν στο ελάχιστο οι μετακινήσεις των παραγωγών και πάντα σε συνεννόηση μεταξύ των εμπλεκόμενων εταιρειών. 2) Προσπάθεια συγκράτησης των τιμών για τον μήνα Μάιο και μείωσης από τον Ιούνιο μέσα από την ποιότητα από 1 έως 1,5%. 3) Εκτύπωση από ΕΛ.Ο.Γ. και διανομή στους παραγωγούς ενημερωτικού φυλλαδίου με σκοπό για τη βελτίωση της ποιότητας γάλακτος. 4) Κοινή αντιμετώπιση των παραγωγών από πλευράς των εταιρειών σε περιπτώσεις ποιοτικών αποκλίσεων με ενημέρωση των

2

Α

Ε

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

παραγωγών. 5) Να μην παραλαμβάνεται το γάλα από μικρότερα τυροκομεία την περίοδο που τους περισσεύει. 6) Να μην ανακοπεί η αυξητική τάση του ελληνικού γάλακτος διότι υπάρχει επαρκής ποσόστωση και είναι ο καλύτερος τρόπος μείωσης της τιμής του γάλακτος. 7) Να συσταθεί ομάδα εργασίας των ζωνών γάλακτος η οποία θα συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα. 8) Επόμενη συνάντηση: Τελευταίο δεκαήμερο Ιουλίου.». Όπως αποδείχθηκε κατά τη διάρκεια της αποδεικτικής διαδικασίας, συντάκτης του εν λόγω εγγράφου ήταν [REDACTED]

[REDACTED] παραδέχθηκε, ότι αυτός είχε συντάξει το εν λόγω χειρόγραφο πρακτικό με το συγκεκριμένο περιεχόμενο, το οποίο βρέθηκε στην πιο πάνω μορφή κατά τον έλεγχο στα γραφεία της ΜΕΒΓΑΛ. Το περιεχόμενο των δύο εγγράφων (τήλεομοιοτυπίας και χειρόγραφου πρακτικού) δεν διαφέρει αναφορικά με τις αποφάσεις, που λήφθηκαν από απόψεως δικαίου προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού (συγκράτηση και μείωση τιμών αγοράς από τους παραγωγούς, αποφυγή μετακινήσεων παραγωγών). Ούτε στο συγκεκριμένο αυτό χειρόγραφο σημείωμα διαφαίνεται κάποιος από τους εκπροσώπους των εταιρειών να διαχώρισε τη θέση του ή να μη συμμετείχε σε κάποια από τις αποφάσεις που λήφθηκαν. Τέλος, [REDACTED]

[REDACTED], αναφέρει τα εξής: «Κάποιος κρατούσε σημειώσεις από τη συνάντηση (χειρόγραφο). Επιβεβαιώνεται το περιεχόμενο του χειρόγραφου πρακτικού της συνάντησης 31-05-2004 στη Λάρισα» (βλ. σελ. 3) [.....]. Αυτά εδώ που καταγράφονται συμφωνήθηκαν από όλους τους παρόντες. Μπορεί να υπήρξαν άλλες απόψεις, αλλά η σύνθεση των απόψεων υπάρχει εδώ. Είπαν διάφορες απόψεις αλλά φαίνεται και στο χαρτί ότι αυτή είναι η κατάληξη των απόψεων». γ) Τρίτο αποδεικτικό στοιχείο: Το με ημερομηνία 2.6.2004, ήτοι δύο μόλις ημέρες μετά τη συνάντηση της Λάρισας, εσωτερικό σημείωμα - πρακτικό της συνάντησης της Ζώνης Γάλακτος της ΜΕΒΓΑΛ, που βρέθηκε

κατά τον ίδιο πιο πάνω έλεγχο, που διενεργήθηκε στα γραφεία της τελευταίας στις 6.6.2006. Στο εν λόγω πρακτικό αναγράφονται ανάμεσα σε άλλα τα εξής: «[.....] 11. Συνάντηση Σ.Ε.Β.Γ.Α.Π. Στην συνάντηση που έγινε στην Λάρισα την Δευτέρα 31 Μαΐου 2004, συμφωνήθηκαν τα παρακάτω: Να περιοριστούν στο ελάχιστο οι μετακινήσεις παραγωγών. Να γίνει συγκράτηση τιμών αρχής γενομένης από τον μήνα Μάιο 2004. Όλες οι εταιρείες να είναι αυστηρές στις τιμές. Καμία εταιρεία να μην παίρνει γάλα που τυχόν περισσεύει απ' τους μικρούς Τυροκόμους». Στο εν λόγω πρακτικό το πιο πάνω χωρίο είναι γραμμένο στη στήλη «ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗ» και ορίζονται ως υπεύθυνοι για το συγκεκριμένο θέμα οι

δ) Τέταρτο αποδεικτικό στοιχείο: Οι ένορκες καταθέσεις.
Ειδικότερα, στο πλαίσιο της [] κατάθεσης του []

Θα μπορούσε να πει κάποιος ότι αυτή η απόφαση για μείωση κατά 1% είναι παράβαση, από την άλλη πλευρά όμως το ποσοστό αυτό είναι τόσο απειροελάχιστο που δεν επηρεάζει τον ανταγωνισμό», ενώ λίγο πριν κατέθεσε ότι «Το 1% είναι μηδαμινό ποσοστό». Σε ερώτηση για την απόφαση, που λήφθηκε για μείωση των τιμών,

[.....] Από τη συνάντηση αυτή, λόγω της αντίθετης πορείας σε σχέση με την ευρωπαϊκή αγορά και λόγω ανησυχίας του ΣΕΒΓΑΠ για τη μείωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων της κτηνοτροφίας, αυτή η ομάδα [.....] επεκτάθηκε στα θέματα ανταγωνιστικότητας με τη μορφή που αναγράφονται στην παρ. Ε του εν λόγω πρακτικού [.....] Πρόκειται για μία ευχή [.....]

① ②

ωστόσο η πραγματικότητα της αγοράς αποτυπώνεται αντίθετα». Επίσης [redacted] κατέθεσε, ότι στη συνάντηση της Λάρισας «Συμφωνήθηκε να μην είναι εύκολη η μετακίνηση των παραγωγών που δεν δέχονται τους νόμιμους ποιοτικούς ελέγχους ανεξαρτήτως από πού πραγματοποιούνται [.....]. Αυτό που ανησυχούσε το σύνολο των εταιρειών ήταν ένα «κακό» περιστατικό που θα είχε στο σύνολο του κλάδου και στη χώρα εν γένει [.....]». Ο [redacted]

[redacted] σε αντίστοιχη ερώτηση, κατέθεσε [redacted] «Συγκεκριμένα το τι συζητήθηκε αναφέρεται στο επίσημο πρακτικό της συγκεκριμένης συνάντησης», εννοώντας το δακτυλογραφημένο κείμενο, που κατά τη δήλωση του [redacted] απέστειλε στους συμμετέχοντες στη συνάντηση. Σε κάθε περίπτωση, ο [redacted] επιβεβαίωσε την ακρίβεια του περιεχομένου των συζητήσεων, που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της συνάντησης στη Λάρισα. Επίσης, ο ίδιος κατέθεσε, ότι: «Ως προς τον περιορισμό της μετακίνησης των παραγωγών, συζητήθηκε καθώς έμμεσα επηρεάζει το θέμα της ποιότητας Η αναφορά στον περιορισμό των μετακινήσεων έγινε στη βάση διασφάλισης της ποιότητας του γάλακτος». [redacted]

[redacted] αναφορικά με τη συνάντηση της Λάρισας και τη διαπιστωθείσα απουσία ενός μέρους των μελών του ΣΕΒΓΑΠ, κατέθεσε [redacted] τα εξής: «[.....] Στις υπόλοιπες εταιρείες οι μετακινήσεις δεν ήταν τόσο έντονες, οπότε δεν τους αφορούσαν τα συγκεκριμένα ζητήματα». Στο πλαίσιο της από 11.9.2006 κατάθεσής του [redacted]

[redacted] κατέθεσε τα εξής: «Αυτό ήταν από πάντοτε επιθυμία. Δηλ. όσες λιγότερες μετακινήσεις παραγωγών, τόσο θα ήταν καλύτερα και για την ποιότητα του γάλακτος και για τη συγκράτηση των τιμών από το έτος 2004 αυξήθηκε η ποσόστωση επί του αγελαδινού γάλακτος Υπάρχει επίσης πριμ στον παραγωγό. Ήταν 4 δρχ. το 2004, 8 δρχ. το 2005 και 12 το 2006 μέχρι το 2013. Μέρος αυτού του πριμ

καλύπτεται και από τον εθνικό προϋπολογισμό. Έπεσε στο τραπέζι (εντός του ΣΕΒΓΑΠ) η πρόταση ότι μέρος του πριμ θα μπορούσε να το επωφεληθεί και η βιομηχανία. Με βάση αυτό το σκεπτικό ακολουθήθηκε η σχετική πτώση των τιμών των παραγωγών, ανάλογα με την πολιτική που εφαρμόζε κάθε βιομηχανία». Σχετικά με τις συναντήσεις του ΣΕΒΓΑΠ ανέφερε, ότι στην τελευταία συνάντηση, που έγινε στο HYATT Θεσσαλονίκης, τέθηκε το ζήτημα της μείωσης των τιμών και ειδικότερα: «..... Σε αυτή τη συνάντηση είμασταν μαζί με Εκεί ετέθη το ζήτημα της πριμοδότησης της ποσόστωσης. Θεωρήθηκε ότι θα μπορούσε να έχει μέρος και η βιομηχανία. Υπήρξε μια καταρχήν συμφωνία. Θυμάμαι σε εκείνη τη συνάντηση είχα μια ένσταση ότι εσείς, η βιομηχανία, χρηματοδοτήσατε την ανάπτυξη της αγελαδοτροφίας. Εάν γίνει αυτό (δηλ. η μείωση των τιμών) τότε η ελληνική αγελαδοτροφία που θα πάει;». Σχετικά με το εάν υπήρξε άλλη συνάντηση μετά από εκείνη στο «HYATT» απάντησε ως εξής: «Ναι. 31/5/2004 στη Λάρισα συνάντηση εκπροσώπων των ζωνών γάλακτος (της ΣΕΒΓΑΠ). Κάποιος κρατούσε σημειώσεις από τη συνάντηση, (χειρόγραφο) (Επιβεβαιώνεται το περιεχόμενο του χειρόγραφου πρακτικού της συνάντησης της 31/5/2004 στη Λάρισα). [.....] Όλοι πήγαν με εντολή των ανωτέρων τους και πήγαμε να γίνει ένας συντονισμός ενεργειών. Αυτά εδώ που καταγράφονται συμφωνήθηκαν από όλους τους παρόντες. Μπορεί να υπήρξαν άλλες απόψεις, αλλά η σύνθεση των απόψεων υπάρχει εδώ. Είπαν διάφορες απόψεις αλλά φαίνεται και στο χαρτί ότι αυτή είναι η κατάληξη των απόψεων. Αναφέρεται 1-1,5% μείωση. Αυτό είναι για το πριμ [.....]. Συμφωνήθηκε στη Λάρισα κατόπιν εντολής από τη συνάντηση στο HYATT. Είχαμε πει τότε ότι θα βρισκόμαστε σε τακτά χρονικά διαστήματα, κάθε 3μηνο ή 6μηνο να συζητούμε τι έγινε μέχρι σήμερα, όμως αυτό δεν τηρήθηκε Αλλά δεν ξανάγινε συνάντηση. Μόνο τηλεφωνικές επικοινωνίες, επαφές στις καφετέριες, κ.λπ. Δεν έγινε με όλους μαζί». Σχετικά με τις μετακινήσεις των παραγωγών και συγκεκριμένα με τα εσωτερικά σημειώματα συναντήσεων κατέθεσε: «..... Τα τελευταία χρόνια δεν υπάρχει ανταγωνισμός. Όλοι έχουν

μειώσει τις τιμές. Για τις μη μετακινήσεις, πράγματι θελήσαμε να κάνουμε ποιότητα γάλακτος, να μειώσουμε τη νοθεία του γάλατος (νερό), και στην υγιεινότητά του όλα τα στοιχεία του να βελτιωθούν. Ήταν επίσης και λόγος [ενν. λόγω] του κόστους της εισκόμισης. Μια μετακίνηση παραγωγού σημαίνει κόστος - αναστάτωση για την εταιρεία. Η κάθε εταιρεία ήταν καλυμμένη με τις ποσότητες που ήθελε. [.....] υπήρχε εντολή να βρεθούμε για να μειώσουμε τα κόστη, να βελτιώσουμε την ποιότητα, περιορίζοντας τις μετακινήσεις. (Επιβεβαιώνεται ότι έγινε μια συγκράτηση μετακινήσεων) [.....] Εάν ένας παραγωγός ήθελε να μετακινηθεί σε μια εταιρεία, αυτή του έλεγε ότι δεν χρειάζεται γάλα, να κάτσει εκεί που είναι. Οι μετακινήσεις γίνονται γιατί τον πιέζεις για τη νοθεία που κάνει ή για την ποιότητα του γάλατος. Έτσι, όλοι πίεζαν το ίδιο τους παραγωγούς». Σε ερώτηση σχετικά με το εάν κάποιος παραγωγός, που ήθελε να φύγει από μια γαλακτοβιομηχανία, δεν θα μπορούσε για τον επόμενο χρόνο να διανείμει το προϊόν του,

απάντησε ως εξής: «Όχι, αλλά υπάρχει κάποιο διάστημα που χρειάζεται λόγω κανόνων του ΕΛΟΓ. Είναι γενικά αποδεκτό στις γαλακτοβιομηχανίες ότι η ΔΕΛΤΑ είναι η μεγάλη εταιρεία που έχει το «πάνω χέρι». Για τη ζώνη γάλακτος όμως επικρατεί σε όλους μας ότι άμα χωθείς στη ΔΕΛΤΑ είναι σε θέση να σε λιώσει. Δηλαδή εάν πάρω ένα - δύο παραγωγούς είναι σε θέση να στο ανταποδώσει διπλά. Δεν το έχει κάνει, αλλά έτσι είχα καταλάβει παλαιότερα, έμμεσα».

απάντησε, ότι οι κυριότερες εταιρείες παρέμειναν και τήρησαν το πλαίσιο της μείωσης των τιμών, ενώ τώρα ισχυρίζεται, ότι δεν το τήρησαν, απάντησε ως εξής: «Ναι, δεν παρέμεναν σε αυτό το πλαίσιο, όσον αφορά το ποσοστό μείωσης και οι μειώσεις έγιναν σε διαφορετικά χρονικά σημεία. Τι εννοώ; ότι συνεχίσθηκαν οι επαφές. Είμαστε άνθρωποι που κάνουμε την ίδια δουλειά και αναπτύσσεται μια προσωπική σχέση. Και σε κάποιο χωριό όταν πάμε ανταμώνουμε και άρα συνομιλούμε για την ποιότητα και την τιμή. Στο πλαίσιο της μείωσης της τιμής». Στις

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

κατέθεσαν ενόρκως στη Γενική Δ/ση Ανταγωνισμού οι [redacted]

[redacted] Σε
ερώτηση των υπαλλήλων της Γενικής Δ/σης Ανταγωνισμού σχετικά με την
χρονική περίοδο, που αποφάσισαν οι γαλακτοβιομηχανίες να μειώσουν την
τιμή στον παραγωγό, ποιες βιομηχανίες εφάρμοσαν την μείωση και με ποια
αιτιολογία, καθώς και τον τρόπο που αντέδρασαν οι παραγωγοί σε αυτή την
μείωση, απάντησαν ότι η μείωση της τιμής ξεκίνησε τον τελευταίο ενάμιση
χρόνο περίπου, ότι αρχικά ξεκίνησαν κάποιες βιομηχανίες σποραδικά και
στη συνέχεια ακολούθησαν και άλλες, ότι η πρώτη μείωση ήταν πριν από
δύο χρόνια και με την έναρξη του έτους 2005 ακολούθησαν και οι άλλες,
δηλαδή οι δέκα (10) μεγαλύτερες εταιρείες, οι οποίες συγκεντρώνουν το 90%
του παραγόμενου γάλακτος, ότι τη μείωση την ξεκίνησε η «ΦΑΓΕ» (περίπου
τον Οκτώβριο του 2004) λόγω κακοδιαχείρισης των στελεχών της, ότι από το
τέλος Δεκεμβρίου 2005 μείωσαν όλοι μαζί την τιμή, ότι, αναφορικά με την
αιτιολογία που χρησιμοποιήθηκε για την μείωση της τιμής στον παραγωγό, η
ποιότητα χρησιμοποιείται γενικά ως μέσο πίεσης για τη μείωση των τιμών,
ιδιαίτερα δε τον τελευταίο ενάμιση χρόνο, ότι οι εταιρείες επικαλούνταν τα
αυξημένα σωματικά κύτταρα ως μείωση της ποιότητας και πίεζαν για τη
μείωση της τιμής, ότι αρχική πρόφαση για τη μείωση των τιμών ήταν η
αύξηση του πριμ της Ε.Κ., ότι οι εταιρείες πρόβαλλαν το επιχείρημα, ότι η
μείωση της τιμής αντισταθμίζεται με την αύξηση του πριμ. [redacted]

[redacted] κατέθεσαν επίσης, ότι η αύξηση της τιμής
του γάλακτος κατά την τελευταία διετία, η οποία και απεικονίζεται στα
στοιχεία του ΕΛ.Ο.Γ., ήταν πλασματική, καθώς η μέση τιμή υπολογίζεται με
βάση τον αριθμό των παραγωγών, ο οποίος είχε μειωθεί σημαντικά, ότι στην
πραγματικότητα, ενώ η μέση τιμή για το σύνολο των παραγωγών είχε
αυξηθεί κατά τη συγκεκριμένη διετία, η μέση τιμή για τους μεγάλους
παραγωγούς είχε μειωθεί και ότι οι μεγάλοι παραγωγοί παράγουν το
μεγαλύτερο ποσοστό του γάλακτος, και είναι προτιμότερο και για τις
βιομηχανίες να προμηθεύονται γάλα από αυτούς, καθώς είναι λιγότερο

κοστοβόρο για αυτές. Στη συνέχεια,

κατέθεσαν ότι οι παραγωγοί δεν αντέδρασαν στη μείωση της τιμής, καθώς οι περισσότεροι είναι χρεωμένοι και δέσμιοι των γαλακτοβιομηχανιών και, αναφορικά με τη δυνατότητα μετακίνησης των παραγωγών από μία εταιρεία παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων σε άλλη, τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί στην περίπτωση αυτή και τους λόγους, που πιθανόν οι εταιρείες δεν επιθυμούν τις μετακινήσεις των παραγωγών τους, κατέθεσαν, ότι ήταν αδύνατη η μετακίνηση, λόγω των υποσχετικών, των δανείων κ.λπ., που είχαν υπογράψει οι παραγωγοί με τις εταιρείες, ότι ακόμη και σε περίπτωση, που κάποιος παραγωγός δεν είχε δεσμεύσεις και ήθελε να αλλάξει εταιρεία, οι άλλες βιομηχανίες δεν δέχονταν να αγοράσουν το γάλα του, ότι πριν το 2004 ήταν εύκολο να αλλάξει κανείς βιομηχανία, παρά τις οικονομικές του δεσμεύσεις, ότι δυσκολία εμφανίστηκε τα τελευταία δύο χρόνια (και συγκεκριμένα από τον 09/2004), από τότε που άρχισε και το θέμα της μείωσης των τιμών.

ανέφεραν επίσης ότι «Γνωρίζουμε περιπτώσεις, όπου στελέχη των βιομηχανιών ενημερώνονταν αμέσως για τις αποφάσεις παραγωγών άλλων βιομηχανιών. Υπήρξε επίσης περίπτωση συγκεκριμένου παραγωγού, ο οποίος δέχθηκε απειλές από τις βιομηχανίες, όταν προσπάθησε να βγάλει εμφιαλωμένο γάλα στην αγορά» και ότι οι γαλακτοβιομηχανίες δεν θέλουν την μετακίνηση των παραγωγών, για να τους ελέγχουν. ε) Πέμπτο αποδεικτικό στοιχείο: λοιπά έγγραφα και στοιχεία που βρέθηκαν κατά τους ελέγχους που διενήργησε η Γενική Δ/ση Ανταγωνισμού στις εμπλεκόμενες εταιρείες, από τα οποία, κατά την άποψη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, προκύπτει, ότι οι εταιρείες συνήθιζαν κατά πάγια πρακτική να συζητούν μεταξύ τους και να αποφασίζουν την υιοθέτηση κοινής πολιτικής στο θέμα των τιμών αγοράς του γάλακτος από τους παραγωγούς, οπότε η συνάντηση της Λάρισας και όσα αποφασίστηκαν εκεί ως προς το θέμα των τιμών και της μη μετακίνησης των παραγωγών, δεν αποτελούν παρά ένα κομβικό κρίκο σε μια αλυσίδα, η οποία είχε ξεκινήσει από παλαιότερα. Συγκεκριμένα, κατά τον ίδιο πιο πάνω έλεγχο, που διενεργήθηκε στα γραφεία της ΜΕΒΓΑΛ στις

6.6.2006, βρέθηκαν τα εξής έγγραφα: 1) Εσωτερικό σημείωμα - πρακτικό της Συνάντησης της Ζώνης Γάλακτος της εταιρείας με ημερομηνία 20.4.2004, ήτοι ένα μήνα περίπου πριν τη συνάντηση της Λάρισας, στο οποίο αναγράφονται στο θέμα «Τιμές» και στη στήλη «ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗ», ανάμεσα σε άλλα, τα εξής: «[.....] 5.Τιμές. Ο "ΚΟΛΙΟΣ" ζητάει να μειωθούν οι τιμές αγελαδινού γάλακτος. Εμείς ζητάμε συνάντηση με τον ΣΕΒΓΑΠ και από κοινού ν' αποφασιστεί η μείωση των τιμών». Από το έγγραφο αυτό αποδεικνύεται, σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι η συνάντηση της Λάρισας, η οποία οργανώθηκε με την ανάμειξη και του ΣΕΒΓΑΠ ένα μήνα αργότερα, είχε ως βασικό αντικείμενο το θέμα της από κοινού μείωσης των τιμών. Επίσης, είναι χαρακτηριστικό του προσχεδιασμού της συνάντησης της Λάρισας ότι ως υπεύθυνος για το συγκεκριμένο θέμα της συνάντησης στο εν λόγω πρακτικό ορίστηκε ο οποίος, όπως προαναφέρθηκε, εκπροσώπησε τη ΜΕΒΓΑΛ στη συνάντηση της Λάρισας. 2) Εσωτερικό σημείωμα - πρακτικό της Συνάντησης της Ζώνης Γάλακτος της ΜΕΒΓΑΛ με ημερομηνία 4.2.2004. Στο εν λόγω πρακτικό αναγράφονται στο θέμα «Ανταγωνισμός» και στην στήλη «ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗ» τα εξής: «[.....] 6. Ανταγωνισμός: Επειδή είναι έντονος και συνεχής στο αγελαδινό γάλα, πρέπει να διατηρούμε στενές επαφές όχι μόνο με τους δικούς μας παραγωγούς, αλλά και με παραγωγούς άλλων εταιρειών, ώστε να είμαστε έτοιμοι, όταν χρειαστεί, να πάρουμε νέο γάλα (κυρίως την άνοιξη και το καλοκαίρι). Ιδιαίτερη βάση να δοθεί στους νομούς Σερρών, Πιερίας και Ημαθίας, διότι έχουν αρκετό αγελαδινό γάλα, το οποίο εκμεταλλεύεται η ΝΕΣΤΛΕ. Στην περιοχή Σοχού το πρόβλημα είναι η έντονη πίεση από πλευράς παραγωγών για αύξηση της τιμής στο αγελαδινό γάλα, αφού όπως οι ίδιοι ισχυρίζονται, ο ΚΟΛΙΟΣ έδωσε αύξηση 0,0059 - 0,0147 €/κιλό (2-3 δρχ.) και παράλληλα η ΦΑΓΕ ανακοίνωσε αυξήσεις ως και 0,0176 €/κιλό (6 δρχ.) Ίσως θα πρέπει να γίνει συνάντηση με ΦΑΓΕ, ΔΕΛΤΑ και ΝΕΣΤΛΕ, για να δούμε που θα φτάσει το θέμα των συνεχών αυξήσεων στην τιμή του αγελαδινού γάλακτος. Επιδιώκουμε να έχουμε καλές σχέσεις με Τυροκόμους και άλλες Εταιρείες, αλλά ταυτόχρονα να εξυπηρετούνται και τα

συμφέροντα της Εταιρείας μας. [.....]». Και από το πρακτικό αυτό αποδεικνύεται, σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι οι συναντήσεις μεταξύ των μεγάλων γαλακτοβιομηχανιών με θέμα την τιμή αγοράς του γάλακτος και την αποφυγή του ανταγωνισμού μεταξύ τους, ο οποίος οδηγεί σε αύξηση της τιμής, ήταν μια πρακτική συνήθης και η συνάντηση της Λάρισας εντάσσεται ακριβώς στο πλαίσιο αυτής της πρακτικής. Ως υπεύθυνος δε για το συγκεκριμένο θέμα της συνάντησης στο εν λόγω πρακτικό ορίστηκε [.....] 3) Εσωτερικό σημείωμα-πρακτικό της Συνάντησης της Ζώνης Γάλακτος της ΜΕΒΓΑΛ με ημερομηνία 30.5.2001. Στο εν λόγω πρακτικό στο θέμα «Ανταγωνισμός» και στη στήλη «ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗ» αναγράφονται, ανάμεσα σε άλλα, τα εξής: «[.....] 3. Ανταγωνισμός. [.....] Έχει προγραμματιστεί συνάντηση του Σ.Ε.Β.Γ.Α.Π. την Πέμπτη 31/5/2001 στην Αθήνα, με θέμα τη μείωση τιμών και μία συνάντηση των Τυροκόμων την Τρίτη 5/6/2001 με το ίδιο θέμα. Για ότι προκύψει από τις δύο αυτές συναντήσεις, θα ενημερωθεί η Ζώνη Γάλακτος. Οι τιμές για τον μήνα Μάιο να είναι ανάλογες της ποιότητας (και των τριών ειδών του γάλακτος)». Και από το πρακτικό αυτό αποδεικνύεται, σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι η διενέργεια συζητήσεων και η λήψη αποφάσεων εντός του ΣΕΒΓΑΠ μεταξύ των γαλακτοβιομηχανιών για το θέμα της μείωσης των τιμών, αποτελούσε πάγια πρακτική. Και στο πρακτικό αυτό της ΜΕΒΓΑΛ ορίζεται υπεύθυνος [.....]

4) Εσωτερικό σημείωμα - πρακτικό της Συνάντησης της Ζώνης Γάλακτος της ΜΕΒΓΑΛ με ημερομηνία 11.10.2000. Στο εν λόγω πρακτικό στο θέμα «Ανταγωνισμός» και στη στήλη «ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗ» αναγράφονται, ανάμεσα σε άλλα, τα εξής: «[.....] 3. Ανταγωνισμός: Το ΑΛΠΙΝΟ ενόχλησε μεγαλοπαραγωγούς μας, αλλά ο υπεύθυνός τους συμφώνησε τελικά να μην πάρει κανένα από την ΜΕΒΓΑΛ. [.....]». Και από το πιο πάνω πρακτικό αποδεικνύεται, σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι οι γαλακτοβιομηχανίες συνήθιζαν να προβαίνουν σε συμφωνίες μεταξύ τους και στο θέμα του περιορισμού της

μετακίνησης των παραγωγών περιορίζοντας έτσι τον ανταγωνισμό με στόχο τη συγκράτηση των τιμών αγοράς του γάλακτος. Εξάλλου, κατά τον έλεγχο που διενεργήθηκε στα γραφεία της ΜΕΒΓΑΛ στις 20.9.2006 από τους υπαλλήλους της Γενικής Δ/σης Ανταγωνισμού, βρέθηκε εσωτερικό σημείωμα - πρακτικό του Λειτουργικού Συμβουλίου της εταιρείας με ημερομηνία 25.10.2004. Στο εν λόγω πρακτικό αναγράφονται στο θέμα «Αγελαδινό γάλα» και στη στήλη «ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗ» ανάμεσα σε άλλα τα εξής: «[.....] 41. Αγελαδινό γάλα. Υπάρχει μεγάλη πίεση ανταγωνισμού για το αγελαδινό γάλα. Ενώ έγινε μια μείωση στην τιμή αγοράς της τάξεως των 3 δρχ./κιλό, αυτή την στιγμή για να συγκρατήσουμε την ποσότητα που θέλουμε θα πρέπει πιθανώς να προβούμε σε αύξηση μεγαλύτερη από τη μείωση που έγινε. Αν χρειάζεται να αυξήσουμε τις τιμές για να διατηρήσουμε το γάλα στα επίπεδα που θέλουμε θα πρέπει να το κάνουμε. Να γίνει επειγόντως συνάντηση στα πλαίσια του ΣΕΒΓΑΠ. [.....]». Από το αυτό πρακτικό αποδεικνύονται, σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, τα εξής: α) ότι η ΜΕΒΓΑΛ είχε μειώσει την τιμή αγοράς του γάλακτος κατά τρεις δραχμές, β) ότι για να αποφύγει την αύξηση της τιμής αγοράς του γάλακτος ως απόρροια του ανταγωνισμού με τις άλλες γαλακτοβιομηχανίες αποφάσισε να προκαλέσει συνάντηση στο πλαίσιο του ΣΕΒΓΑΠ, ούτως ώστε να αποφευχθεί ένας ενδεχόμενος πόλεμος τιμών, δηλαδή και από το πρακτικό αυτό, το οποίο συντάχθηκε λίγους μήνες μετά τη συνάντηση της Λάρισας, αποδεικνύεται, ότι οι γαλακτοβιομηχανίες ήταν μεταξύ τους σε επαφή με στόχο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, γ) ότι και στο πρακτικό αυτό ορίζεται υπεύθυνος για το συγκεκριμένο θέμα της συνάντησης με τις ανταγωνίστριες εταιρείες ο [.....] δ) ότι το πρακτικό αυτό κοινοποιείται [.....]

Επιπλέον η Επιτροπή Ανταγωνισμού έλαβε υπόψη της ότι: α) Στις 16.1.2006 ο [.....]

απέστειλε στον Υπουργό και τους Υφυπουργούς Αγροτικής

2

Handwritten signatures and initials.

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

Ανάπτυξης και τον Υπουργό Μακεδονίας Θράκης επιστολή, στην οποία, ανέφερε μεταξύ άλλων, και τα εξής: «[.....] Με την επιστολή μας αυτή κύριε Υπουργέ θέλουμε να εκφράσουμε την δυσαρέσκειά μας και την αγανάκτηση των [.....] αγελαδοτρόφων [.....] Οι παραπάνω αγελαδοτρόφοι έδιναν το γάλα τους στις γαλακτοβιομηχανίες ΔΕΛΤΑ και ΦΑΓΕ. Οι παραπάνω εταιρείες προχώρησαν μονομερώς χωρίς καμιά ενημέρωση στους παραγωγούς στη μείωση της τιμής του γάλακτος κατά 3 λεπτά. Δεν κατανοούμε την μείωση στις τιμές των παραγωγών όταν οι τιμές στα σούπερ μάρκετ ανεβαίνουν συνεχώς. [.....]». Επίσης,

[.....] σε σχετική ερώτηση της Γενικής Δ/σης Ανταγωνισμού [.....] απάντησε τα εξής: «Είναι γνωστό στην περιοχή ότι αν κάποιος παραγωγός αποφασίσει να διακόψει τη συνεργασία του με κάποια εταιρεία, δεν μπορεί να βρει άλλη εταιρεία για να πουλήσει το γάλα του. Αυτό συμβαίνει γιατί υπάρχει σχετική συμφωνία μεταξύ των μεγάλων εταιρειών (ΦΑΓΕ - ΝΕΣΤΛΕ - ΜΕΒΓΑΛ). Οι εταιρείες χρησιμοποιούν τον υπερβολικό δανεισμό προκειμένου να κρατούν εξαρτημένους τους παραγωγούς και να τους εκμεταλλεύονται, καθορίζοντας από μόνες τους τις τιμές με πρόφαση την ποιότητα» και β) Στις 8.11.2006 ο [.....]

[.....] αναφέρεται, ότι δεν μπορούσαν να γίνουν μετακινήσεις παραγωγών από εταιρεία σε εταιρεία, σε περίπτωση διακοπής συνεργασίας για οποιονδήποτε λόγο με κάποια από αυτές, παρόλο που το επιδίωκαν οι παραγωγοί του νομού Ηλείας. Επίσης, αναφέρονται και τα εξής: «Η συμπίεση της τιμής ανά λίτρο γάλακτος στον παραγωγό από τις εταιρείες επιβάλλεται μέσα σε φοβικό κλίμα. Αιχμή και φόβητρο αποτελούν οι επιβαλλόμενες ποινές της μη παραλαβής γάλακτος από τον παραγωγό για ποιοτικά κριτήρια, τα οποία γνωστοποιούνται στον κτηνοτρόφο μόνο προφορικά. Όταν ζητηθούν γραπτά, ενυπόγραφα και τεκμηριωμένα στοιχεία για τις αναλύσεις από τα εργαστήρια αυτοελέγχων των εταιρειών, το πολύ-πολύ να δοθεί μια γενικόλογη και απειλητική, προσωπική επιστολή, για την επ' αόριστον διακοπή της συνεργασίας με τον

διαμαρτυρόμενο κτηνοτρόφο». Ένα επιπλέον στοιχείο, το οποίο ενισχύει, κατά την άποψη της Επιτροπής Ανταγωνισμού τον παράνομο χαρακτήρα της συνάντησης της Λάρισας, είναι η μυστικότητα αυτής, δηλαδή η βούληση των συμμετεχουσών εταιρειών να κρατήσουν σε στενό κύκλο τα συμφωνηθέντα στη συγκεκριμένη συνάντηση, η οποία αποδεικνύεται: α) από ότι δεν προσκομίστηκε επίσημο πρακτικό του ΣΕΒΓΑΠ για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης συνάντησης στη Λάρισα, αν και ζητήθηκε από τον ίδιο το ΣΕΒΓΑΠ, ούτε βρέθηκε κατά τη διεξαγωγή του τετραήμερου επιτόπιου ελέγχου από τους υπαλλήλους της Γενικής Δ/σης Ανταγωνισμού στα γραφεία του ΣΕΒΓΑΠ και επιπλέον δεν βρέθηκε ούτε προσκομίστηκε επίσημο πρακτικό του Δ.Σ. του ΣΕΒΓΑΠ, το οποίο να εξουσιοδοτεί τους διευθυντές ζώνης γάλακτος των εμπλεκόμενων εταιρειών να παραστούν στη συνάντηση της Λάρισας, όπως κάποιοι απ' αυτούς κατέθεσαν ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού, β) από το γεγονός ότι στη συνάντηση της Λάρισας συμμετείχαν μόνο οι πέντε εμπλεκόμενες εταιρείες, οι οποίες είναι και οι μεγαλύτερες στην Ελλάδα από πλευράς μεγέθους, ενώ δεν προκύπτει από κάποιο στοιχείο, ότι κλήθηκαν επίσημα ή έστω ανεπίσημα τα λοιπά μέλη του ΣΕΒΓΑΠ στη συνάντηση αυτή, ούτε ότι τα πρακτικά της εν λόγω συνάντησης κοινοποιήθηκαν έστω στα λοιπά μέλη του, που δεν ήταν παρόντα στη συνάντηση αυτή, γ) από την ένορκη κατάθεση του [redacted]

[redacted] [redacted], στην οποία επιβεβαιώνεται τόσο η μη επίσημη εμπλοκή του ΣΕΒΓΑΠ, όσο και η μυστικότητα της συνάντησης σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη του ΣΕΒΓΑΠ και δ) από το γεγονός ότι, αν και η σχετική συμφωνία έπρεπε να γνωστοποιηθεί, σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 1 του ν. 703/1977, στην Επιτροπή Ανταγωνισμού εντός 30 ημερών, τα εμφανιζόμενα ως συμμετέχοντα μέλη του ΣΕΒΓΑΠ, ή ο ΣΕΒΓΑΠ, ουδέποτε προέβησαν σε ανάλογη γνωστοποίηση του περιεχομένου της. Ενόψει αυτών, η Επιτροπή Ανταγωνισμού θεώρησε ότι αποδεικνύεται πλήρως η συμφωνία μεταξύ των πέντε γαλακτοβιομηχανιών, οι οποίες είναι και μέλη του διοικητικού συμβουλίου του ΣΕΒΓΑΠ, ήτοι μεταξύ των εταιρειών «ΔΕΛΤΑ», «ΦΑΓΕ»,

«ΟΛΥΜΠΟΣ», «ΜΕΒΓΑΛ» και «ΝΕΣΤΛΕ», αναφορικά με τη συγκράτηση/ μείωση των τιμών αγοράς νωπού γάλακτος από τους παραγωγούς κτηνοτρόφους και την αποφυγή των μετακινήσεων των παραγωγών νωπού γάλακτος, με σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ τους και ότι υφίσταται, επομένως, συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977, με αντικείμενο τον καθορισμό τιμών και την κατανομή πηγών εφοδιασμού, που περιορίζει τον ανταγωνισμό, κατά παράβαση του ίδιου άρθρου, καθόσον η συμφωνία ή πρακτική των εμπλεκόμενων εταιρειών («ΔΕΛΤΑ», «ΜΕΒΓΑΛ», «ΦΑΓΕ», «ΟΛΥΜΠΟΣ», «ΝΕΣΤΛΕ») καλύπτει το σύνολο της παραγωγής νωπού γάλακτος στην ελληνική επικράτεια, οι εν λόγω δε επιχειρήσεις αγοράζουν το 57-70% της συνολικής παραγωγής νωπού γάλακτος, κατέχουν επομένως μερίδιο αγοράς άνω του 5%, οπότε δεν είναι δυνατή η εφαρμογή του κανόνα de minimis, ο οποίος δεν είναι εφαρμοστέος και για τον πρόσθετο λόγο, ότι αντικείμενο της σχετικής σύμπραξης είναι ο καθορισμός τιμών και ο επιμερισμός αγορών, ήτοι ιδιαίτερα σοβαρές παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού (βλ. Ανακοίνωση της Επ.Αντ. της 2.3.2006 «Σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, οι οποίες δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 όπως ισχύει (de minimis)»). Περαιτέρω, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έκρινε ότι η παραπάνω οριζόντια συμφωνία θα μπορούσε να επηρεάσει εμμέσως το διακοινοτικό εμπόριο, αναφορικά με το φρέσκο γάλα πέντε ημερών (ως τελικό προϊόν του νωπού γάλακτος), το οποίο αποτελεί αντικείμενο διασυνοριακών συναλλαγών (δυνητικά τουλάχιστον) και συνεπώς στοιχειοθετείται και παράβαση του άρθρου 81 παρ. 1 της ΣυνθΕΚ. Και τούτο, διότι, όπως αναφέρεται στην προσβαλλόμενη απόφαση, α) Η συμφωνία ή πρακτική των πέντε εμπλεκόμενων εταιρειών καλύπτει το σύνολο της παραγωγής νωπού γάλακτος στην ελληνική επικράτεια, β) Οι επιχειρήσεις, που συμμετείχαν στη σύμπραξη, αγοράζουν το 57-70% της συνολικής παραγωγής νωπού γάλακτος, κατέχουν επομένως μερίδιο αγοράς άνω του 5%, ενώ ο συνολικός κύκλος εργασιών τους υπερβαίνει τα 40 εκ. ευρώ, γ) Όπως διαπιστώθηκε από το δακτυλογραφημένο πρακτικό των

αποφάσεων, που λήφθηκαν στις 31.5.2004 στο ξενοδοχείο «ΔΙΒΑΝΗΣ» στη Λάρισα, για την απόφαση μείωσης των τιμών αγοράς από τις εμπλεκόμενες εταιρείες λήφθηκε υπόψη «η αναμενόμενη μείωση των τιμών σε άλλες χώρες της Ε.Ε.», ότι «οι τιμές του εισαγόμενου γάλακτος είναι φθηνότερες» και ότι «θα πρέπει να μην περιοριστεί η ανταγωνιστικότητα του ελληνικού γάλακτος» και τούτο επιβεβαιώνεται και από τις σχετικές μαρτυρικές καταθέσεις. Στη συνέχεια, για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έλαβε υπόψη της, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην από 12.5.2006 ανακοίνωση της ίδιας σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, τη σοβαρότητα της διαπιστωθείσας παράβασης, κατά την αξιολόγηση της οποίας εκτίμησε τη φύση της παράβασης, τον πραγματικό αντίκτυπό της στην αγορά και το μέγεθος της οικείας γεωγραφικής αγοράς. Ειδικότερα, έλαβε υπόψη ότι η παράβαση αυτή είναι ιδιαιτέρως σοβαρή, διότι αφορά οριζόντια συμφωνία καθορισμού τιμών και κατανομής πηγών εφοδιασμού, που από τη φύση της συνιστά το βαρύτερο είδος παράβασης των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 και 81 παρ. 1 της ΣυνθΕΚ, ότι στην περίπτωση αυτή είναι κατά τεκμήριο περιττό να ληφθούν υπόψη οι συγκεκριμένες επιπτώσεις της στην αγορά (βλ. ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3, παρ. 20-23) και ότι από το σύνολο των στοιχείων δεν αποδείχθηκε με βεβαιότητα εάν και σε ποιο βαθμό υλοποιήθηκε η συμφωνία της Λάρισας, σχετικά με τη συγκράτηση - μείωση των τιμών αγοράς γάλακτος από τις εμπλεκόμενες γαλακτοβιομηχανίες και τον περιορισμό των μετακινήσεων των παραγωγών, αλλά και ότι απειλήθηκαν να προκληθούν στη σχετική αγορά σημαντικά αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα μεταξύ εταιρειών με μεγάλη οικονομική δύναμη, οι οποίες αγοράζουν το 57-70% της συνολικής παραγωγής νωπού γάλακτος στην ελληνική επικράτεια και οι οποίες επιδίωξαν με τον τρόπο αυτό να αποκομίσουν σημαντικά οικονομικά οφέλη, καθόρισε τούτο (το πρόστιμο) σε ποσοστό ¹ στα ακαθάριστα έσοδα της σχετικής αγοράς αγελαδινού γάλακτος του έτους 2004 και επέβαλε σε βάρος της προσφεύγουσας με την 369/V/2007 απόφασή της

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

πρόστιμο 6.188.896,49 ευρώ _____ ενώ υποχρεώθηκε αυτή να παραλείψει την παράβαση αυτή στο μέλλον. Επίσης, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, ενόψει των προεκτεθέντων, θεώρησε ότι η ένωση επιχειρήσεων «Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών Γαλακτοκομικών Προϊόντων» (ΣΕΒΓΑΠ), της οποίας μέλος ήταν και η ήδη προσφεύγουσα εταιρεία, παραβίασε, δια του καθορισμού τιμών μεταξύ γαλακτοβιομηχανιών, τα άρθρα 1 του ν. 703/1977 και 81 παρ. 1 της Συνθήκης ΕΚ, και για το λόγο αυτό απειλήθηκε και αυτή (η προσφεύγουσα), ως μέλος του ΣΕΒΓΑΠ, με πρόστιμο 5.000.000 ευρώ και χρηματική ποινή 10.000 ευρώ για κάθε ημέρα συνέχισης της παράβασης, με την ίδια ως άνω απόφασή της. Κατά της απόφασης αυτής της Επιτροπής Ανταγωνισμού η προσφεύγουσα άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου (Διοικητικό Εφετείο Αθηνών) την κρινόμενη προσφυγή, με την οποία ζήτησε την ακύρωσή της. Το Δικαστήριο τούτο, όμως, με την παραπάνω 2221/2009 απόφασή του, έκανε εν μέρει δεκτή την προσφυγή μόνο ως προς το ύψος του προστίμου για την πρώτη ως άνω παράβαση, το οποίο περιόρισε σε ποσοστό _____ επί των ακαθαρίστων εσόδων της σχετικής αγοράς αγελαδινού γάλακτος του έτους 2004, ήτοι στο ποσό των 4.125,931 ευρώ. Ειδικότερα με την παραπάνω 2221/2009 απόφασή του το Δικαστήριο, αφού απέρριψε όλους τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, σχετικά με τη νομότυπη έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι στοιχειοθετούνται όλες οι αποδιδόμενες στην προσφεύγουσα παραβάσεις, και ότι, επομένως, νομίμως επιβλήθηκαν σε βάρος της οι ένδικες κυρώσεις, μεταξύ των οποίων και το ως άνω πρόστιμο, το ύψος του οποίου κρίθηκε υπερβολικό και περιορίστηκε κατά τ' ανωτέρω. Αίτηση αναίρεσης την οποία άσκησε κατά της πιο πάνω απόφασης του Δικαστηρίου τούτου (Δ.Ε.Α.) η προσφεύγουσα έγινε δεκτή από το Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο, με την προαναφερόμενη 2390/2012 απόφασή του, απέρριψε μεν όλους τους λόγους αναίρεσης που αφορούσαν τη νομότυπη έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο σκεπτικό της, αναίρεσε δε αυτήν (την απόφαση του Δ.Ε.Α.) λόγω πλημμελούς

αιτιολογίας και ανέπεμψε την υπόθεση στο παρόν Δικαστήριο για νέα κρίση. Και τούτο διότι στην ως άνω απόφαση του Δ.Ε.Α. «ο: [redacted] αναφέρεται αλλού ως [redacted] (σελ. 42) ή ως [redacted] (σελ. 66), [redacted] και αλλού ως [redacted] (σελ. 43, 45) ή ως παρευρεθείς στη συνάντηση της Λάρισας για λογαριασμό της ΜΕΒΓΑΛ (σελ. 42). Παρόμοια, ο [redacted] μνημονεύεται στην αναιρεσιβαλλόμενη ως [redacted] (σελ. 45), ενώ σε άλλο σημείο της ίδιας απόφασης αναφέρεται ότι ήταν παρών για λογαριασμό της [redacted] ότι εκπροσώπησε τη [redacted] κατά τη συνάντηση της Λάρισας (σελ. 42, 46). Οι αντιφάσεις αυτές, οι οποίες συνδέονται με την εκτίμηση των αποδείξεων από το δικαστήριο της ουσίας, καθιστά την προσβαλλόμενη απόφαση πλημμελώς αιτιολογημένη».

8. Επειδή, η προσφεύγουσα προβάλλει, όσον αφορά την πρώτη αποδιδόμενη παράβαση, ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού με την προσβαλλόμενη απόφασή της δέχθηκε ότι όσοι συμπεριφέρονται κατά τρόπο αντιανταγωνιστικό και παράνομο καλύπτουν με μυστικότητα τη δραστηριότητά τους αυτή και συνεπώς η διαπίστωση της μυστικότητας αποτελεί σαφή ένδειξη της παρανομίας. Με βάση δε αυτό έκρινε ότι εξαιτίας της μυστικότητας, όταν αποκαλύπτονται στοιχεία, αυτά είναι αποσπασματικά και διασκορπισμένα, είναι απαραίτητη «η ανασύσταση ορισμένων λεπτομερειών δια της επαγωγής». Για να οδηγηθεί στην κρίση της αυτή η Επιτροπή Ανταγωνισμού έλαβε υπόψη της δύο αποφάσεις του ΔΕΚ, ήτοι την C-204/00, (Aadorg κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής) και την T-303/2002, (Westfalen Gassen κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Δεν έλαβε όμως υπόψη της η Ε.Α., κατά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, ολόκληρο το κείμενο των αποφάσεων αυτών και μάλιστα αυτό με το οποίο τίθεται και καθιερώνεται η γενικότερη και πλέον κρίσιμη αρχή, που αποτελεί και προϋπόθεση εφαρμογής των αρχών που επικαλείται η προσβαλλόμενη. Ειδικότερα δεν έλαβε υπόψη της την αρχή που απορρέει από τις αποφάσεις αυτές του ΔΕΚ, σύμφωνα με την οποία μία συμπεριφορά μπορεί να

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

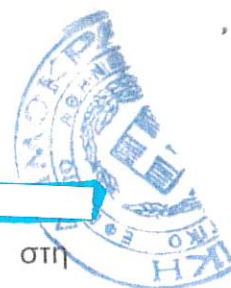
αποδοθεί σε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, όταν, εφόσον και μόνον, αυτή αποτελεί τη μοναδική εύλογη εξήγηση της συμπεριφοράς. Εάν υπάρχει πιθανότητα αυτή να έχει και άλλη πιθανή εξήγηση, τότε το δικαιοδοτικό όργανο καλείται να μην εφαρμόσει το δόγμα που χρησιμοποίησε η προσβαλλόμενη απόφαση, ήτοι της αναγκαιότητας «ανασύστασης ορισμένων λεπτομερειών δια της επαγωγής». Κατά τον ισχυρισμό επομένως της προσφεύγουσας από τα στοιχεία που υπάρχουν και αναφέρονται στη συνάντηση της Λάρισας, προκύπτει ότι η πιθανότερη εξήγηση της συνάντησης αυτής είναι ότι πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή των υπευθύνων της ζώνης γάλακτος των μελών του ΣΕΒΓΑΠ, που δραστηριοποιούνται στο αγελαδινό γάλα, επ' ευκαιρία αφενός της επιστολής του ΕΦΕΤ προς τον ΣΕΒΓΑΠ, με την οποία εφιστούσε την προσοχή των ενδιαφερομένων για την ποιότητα του γάλακτος ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και αφετέρου της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), με την οποία αυξήθηκαν οι ποσοστώσεις για τη χώρα μας και είχε ως κύριο αντικείμενο την ποιότητα της πρώτης ύλης. Είναι τέλος ουσιώδες, ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, στην κρινόμενη υπόθεση να διαγνωσθεί η έλλειψη από την προσβαλλόμενη των αιτιολογιών εκείνων, που θεμελιώνονται σε συγκεκριμένες, εμπεριστατωμένες και συγκλίνουσες αποδείξεις από τις οποίες, προκειμένου να υπάρξει καταδίκη, θα πρέπει να προκύπτει χωρίς αμφιβολία η ενοχή. Εάν χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της ανασύστασης, αυτή δεν πρέπει να φθάνει μέχρι την αλλοίωση, αλλά να καταλήγει σε πλήρη βεβαιότητα. Ενόψει αυτών, καταλήγει στον ισχυρισμό της ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ακυρωτέα για κακή ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και γιατί στηρίχθηκε σε αναληθείς προϋποθέσεις. Στη συνέχεια, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού εκτίμησε εσφαλμένα το αποδεικτικό υλικό, στο οποίο στηρίχθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση. Ειδικότερα, αναφορικά με το από 4.6.2004 δακτυλογραφημένο κείμενο, που συνέταξε ο , ισχυρίζεται ότι δεν μεταφέρθηκε ολόκληρο το περιεχόμενο του εγγράφου αυτού στην προσβαλλόμενη απόφαση και μάλιστα δεν μεταφέρθηκε η ουσιώδης φράση που βρίσκεται

στην αρχή του κειμένου και συγκεκριμένα ότι: «Το ενδιαφέρον εστιάστηκε στα σημεία που μπορούν να αποτελέσουν κοινούς στόχους, να βελτιώσουν την ποιότητα και ανταγωνιστικότητα του ελληνικού γάλακτος και προϋποθέτουν παράλληλες ενέργειες και συνεργασία ανάμεσα σε όλους τους εμπλεκόμενους». Η παραληφθείσα αυτή φράση αποτελεί το πραγματικό σκοπό της συνάντησης της Λάρισας, που συνίσταται στην συνεργασία ανάμεσα σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς προκειμένου να εξασφαλισθεί η καλή ποιότητα του γάλακτος. Περαιτέρω, σχετικά με το ίδιο έγγραφο προβάλλει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση από τους έξι (6) άξονες στρατηγικής του κειμένου του ανωτέρω δακτυλογραφημένου εγγράφου, που όλοι μαζί αποδίδουν τις απόψεις, που ανταλλάχθηκαν και αφορούν σε ενημέρωση των παραγωγών για θέματα ποιότητας και βελτίωσης του γάλακτος, διανέμοντας προς τούτους έντυπα φυλλάδια, επέλεξε να αξιολογήσει τους δύο και αυτούς όχι αυτούσιους. Συγκεκριμένα ο άξονας (Α), ο οποίος σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση συνίσταται επί λέξει «σε συμφωνία περί αποφυγής μετακινήσεων των παραγωγών γάλακτος ανάμεσα στις γαλακτοβιομηχανίες» έχει στην πραγματικότητα ως εξής «Α) Να θωρακιστεί η ποιότητα με την εφαρμογή κοινής πολιτικής από όλους τους μεταποιητές και την αποφυγή μετακινήσεων παραγωγών, που γίνονται σε περίπτωση που οι τελευταίοι δυσχεραστούν λόγω εντατικοποίησης των ποιοτικών ελέγχων». Η Επιτροπή ανταγωνισμού προσέθεσε και τις λέξεις «ανάμεσα στις γαλακτοβιομηχανίες». Κατά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, δεν πρόκειται για μετακινήσεις των παραγωγών, που συμφωνούν οι βιομηχανίες μεταξύ τους αλλά για μετακινήσεις των παραγωγών από και προς την εταιρεία. Επίσης η προσβαλλόμενη αφαίρεσε το ουσιωδέστερο τμήμα της φράσης «που γίνονται σε περιπτώσεις που οι τελευταίοι δυσχεραστούν λόγω εντατικοποίησης των ποιοτικών ελέγχων». Η τελευταία αυτή φράση, καταλήγει η προσφεύγουσα, έχει την έννοια ότι δεν απομάκρυνε παραγωγούς για λόγους ποιότητας παρά μόνο μετά από υποδείξεις και σε περίπτωση μη συμμόρφωσης μετά από προειδοποίηση. Περαιτέρω σχετικά με τον άξονα (Ε), της συμφωνίας ο οποίος σύμφωνα με

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

την προσβαλλόμενη συνίσταται επί λέξει σε «συμφωνία για την προσπάθεια συγκράτησης των τιμών των γαλακτοπαραγωγών στην Ελλάδα και αντιστροφής ανοδικών τάσεων», έχει στην πραγματικότητα επί λέξει ως εξής: «Ε) ενόψει της επιδότησης της ποσόστωσης των παραγωγών που αρχίζει το 2004 και θα εξακολουθήσει μέχρι το 2013 (τουλάχιστον) και της αναμενόμενης μείωσης των τιμών σε όλες τις χώρες τις Ε.Ε. να γίνει προσπάθεια συγκράτησης των τιμών στη χώρα μας και αντιστροφής των ανοδικών τάσεων, προκειμένου να μην περιοριστεί η ανταγωνιστικότητα του ελληνικού γάλακτος» η Επιτροπή Ανταγωνισμού προσέθεσε αυθαίρετα τη φράση «των γαλακτοπαραγωγών». Γι' αυτή, όμως η αναφορά στην προσπάθεια συγκράτησης των τιμών δεν αναφέρεται στο κόστος προμήθειας της πρώτης ύλης αλλά στην προσπάθεια συγκράτησης της τιμής του γάλακτος στην ελληνική επικράτεια. Περαιτέρω η προσφεύγουσα σχετικά με το ίδιο δακτυλογραφημένο έγγραφο προβάλλει ότι είναι αυθαίρετο το συμπέρασμα της προσβαλλόμενης απόφασης ότι η αποδεικτική του βαρύτητα καταδεικνύεται από το γεγονός ότι αμφισβητήθηκε η λήψη του εγγράφου αυτού με τηλεομοιοτυπία από τις εταιρείες ΟΛΥΜΠΟΣ και ΦΑΓΕ. Και τούτο γιατί ο ισχυρισμός αυτός των δύο εταιρειών αναφέρεται στη δική τους γραμμή υπεράσπισης και δεν επηρεάζει την υπεράσπιση των λοιπών εταιρειών. Ενόψει όλων αυτών, καταλήγει η προσφεύγουσα, η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ακυρωτέα για κακή και ελλιπή εκτίμηση του αποδεικτικού υλικού και για παραμόρφωση του περιεχομένου εγγράφου, καθόσον δέχθηκε πραγματικά γεγονότα προφανώς διαφορετικά από εκείνα που αναφέρονται στο δακτυλογραφημένο έγγραφο. Στη συνέχεια, αναφορικά με το χειρόγραφο κείμενο του υπαλλήλου της εταιρείας [redacted] προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν έχει αποδεικτική δύναμη καθόσον είναι αντίγραφο, χωρίς να έχει καταστεί δυνατόν να ανευρεθεί το πρωτότυπο, παρόλο που αναζητήθηκε απ' αυτή (προσφεύγουσα), η δε γραφολογική εξέταση, που έγινε, διεξήχθη επί της φωτοτυπίας, κατά την οποία βεβαιώθηκαν οι εκ των υστέρων πραγματοποιηθείσες διαγραφές και προσθήκες με διαφορετική γραφίδα. Κατά τα λοιπά, καταλήγει η

προσφεύγουσα, από τις καταθέσεις των [REDACTED] αποδείχθηκε ενόρκως ότι αυτές δεν αποδίδουν όσα συζητήθηκαν στη Λάρισα, αλλά εσωτερικές σκέψεις της ΜΕΒΓΑΛ και ότι οι προσθήκες και διαγραφές έγιναν πράγματι σε μεταγενέστερο χρόνο για χρήση αποκλειστικά της εταιρείας αυτής. Στο αλλοιωμένο αυτό έγγραφο, ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, λησμονήθηκαν να προστεθούν και οι επωνυμίες των επιχειρήσεων που έλαβαν μέρος τη συνάντηση της Λάρισας, ενώ το στοιχείο αυτό υπάρχει στο δακτυλογραφημένο και είναι απαραίτητα στοιχεία, σύμφωνα με το ΔΕΚ (ΔΕΚ Τ-303/02), προκειμένου να αποτελέσει αποδεικτικό στοιχείο. Περαιτέρω, αναφορικά με το από 2-6-2004 εσωτερικό σημείωμα της ΜΕΒΓΑΛ και τα υπόλοιπα εσωτερικά σημειώματα- πρακτικά της εταιρείας ΜΕΒΓΑΛ, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι απ' αυτά προκύπτει το συνεχές ενδιαφέρον της για τις τιμές και τη συνεχή επίμονη επιθυμία της να αναμειχθεί ο ΣΕΒΓΑΠ. Ακολούθως, ισχυρίζεται ότι εσφαλμένα εκτίμησε η προσβαλλόμενη το από 2-6-2004 πρακτικό, στο οποίο αναφέρεται ως παρούσα στη συνάντηση και [REDACTED]

Ακολούθως, η προσφεύγουσα αναφορικά με τα λοιπά έγγραφα και στοιχεία που αποτελούν το πέμπτο αποδεικτικό στοιχείο, που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή Ανταγωνισμού προκειμένου να οδηγηθεί στην κρίση της, ισχυρίζεται τα εξής: α) Σχετικά με το από 20-4-2004 απόσπασμα των πρακτικών της ζώνης γάλακτος της ΜΕΒΓΑΛ το μόνο που προκύπτει είναι ότι ο ΚΟΛΙΟΣ ζητάει μείωση τιμών και η ΜΕΒΓΑΛ επιθυμεί για το λόγο αυτό συνάντηση με τον ΣΕΒΓΑΠ, δεν είναι δυνατόν να προκύψει προσχεδιασμός της συνάντησης της Λάρισας από το γεγονός ότι υπεύθυνος για το θέμα αυτό ορίστηκε [REDACTED] όπως εσφαλμένα εξέλαβε η προσβαλλόμενη απόφαση. β) Σχετικά με το από 4-2-2004 απόσπασμα των πρακτικών της ζώνης γάλακτος της ΜΕΒΓΑΛ το μόνο που προκύπτει, κατά τους ισχυρισμούς πάντα της προσφεύγουσας, είναι ο έντονος και συνεχής ανταγωνισμός στο αγελαδινό γάλα, ότι σε ορισμένες περιοχές η ΜΕΒΓΑΛ ανταγωνίζεται την εταιρεία της που εκμεταλλεύεται το γάλα, ότι

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

παρακολουθούν τις ανακοινώσεις για τις τιμές που προσφέρουν ο ΚΟΛΙΟΣ και η ΦΑΓΕ για να ανταγωνιστούν, γ) σχετικά με το από 25-10-2004 απόσπασμα του Λειτουργικού Συμβουλίου της ΜΕΒΓΑΛ, προκύπτει ότι η ΜΕΒΓΑΛ έχει μειώσει τις τιμές κατά 3 δρχ. και ότι έπρεπε να προβεί σε μεγαλύτερη αύξηση από τη μείωση που είχε πραγματοποιήσει και ότι επιθυμεί συνάντηση με το ΣΕΒΓΑΠ, και ως εκ τούτου δεν πραγματοποιήθηκε η συμφωνία της Λάρισας. Τέλος η προσφεύγουσα αναφορικά με τρία επιχειρήματα που προέβαλε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού (παρ. 227 προσβαλλόμενης απόφασης) ισχυρίζεται ότι εσφαλμένα απορρίφθηκαν. Ειδικότερα σχετικά με το επιχείρημα που έχει επί λέξει ότι: «Να επωφεληθεί η γαλακτοβιομηχανία από την αύξηση της ποσόστωσης που έλαβε χώρα έως το 2013» ισχυρίζεται ότι δεν υπάρχει καμία αντένδειξη για να επωφεληθούν και οι γαλακτοβιομηχανίες από την αύξηση της ποσόστωσης. Ακολούθως σχετικά με το επιχείρημα «διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού γάλακτος έναντι του εισαγόμενου, λόγω της αναμενόμενης ή πραγματικής μείωσης των διεθνών και Ευρωπαϊκών τιμών» ισχυρίζεται ότι δεν πρόκειται για συμφωνία αλλά για ανέξοδη και πομπώδη διακήρυξη υπέρ των ελληνικών προϊόντων. Τέλος σχετικά με το επιχείρημα να «βελτιωθεί ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 η ποιότητα του νωπού γάλακτος και να αντιμετωπισθούν τα φαινόμενα νοθείας» ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού αγνόησε τη σημαντική αυτή προσπάθεια των εταιρειών. Τέλος, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν στοιχειοθετείται η παράβαση των άρθρων 1 παρ. 1 ν. 703/77 και 81 παρ. 1 της ΣυνθΕΚ, στην προκείμενη περίπτωση, διότι δεν αποδείχθηκε ότι η αποδιδόμενη συμφωνία ή απόφαση ήταν πρόσφορη για την επέλευση του συγκεκριμένου αποτελέσματος, περαιτέρω, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ακυρωτέα για κακή εκτίμηση των μαρτυρικών αποδείξεων, καθόσον η Επιτροπή Ανταγωνισμού στηρίζεται αποκλειστικά στις καταθέσεις ενώπιον της Γενικής Δ/σης Ανταγωνισμού, πριν την ολοκλήρωση της εισήγησης. Απ' αυτές δεν υπάρχει κατάθεση που να στηρίζει την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, [REDACTED] η οποία ήταν

καθοδηγούμενη και έγινε στα πλαίσια της αίτησης επιείκειας της ΜΕΒΓΑΛ ενώπιον [redacted] καθόσον όταν τα αποδεικτικά μέσα είναι ασθενή, το αποτέλεσμα, άλλως, η εφαρμογή της συμφωνίας στην πράξη, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο, όχι μόνον για την επιμέτρηση του προστίμου, αλλά και για τη διάγνωση της ίδιας της αποδιδόμενης παράβασης.

9. Επειδή, από τα έγγραφα στοιχεία, που συνέλεξε κατά τον αυτεπάγγελο έλεγχο στα γραφεία της ΜΕΒΓΑΛ η Γενική Δ/ση Ανταγωνισμού, τα οποία αποτελούν άμεσες αποδείξεις (βλ. ΔΕΚ υπόθεση C-204/00 σκέψεις 206-209, 237-244 και ΠΕΚ υπόθεση T-168/01 σκέψη 83), εκτιμώμενα συνολικώς (βλ. ΔΕΚ υποθέσεις C-238/99, C-244/99, C-245/99, C-247/99, C-250/99 έως C-252/99 και C-254/99, σκέψεις 513-520 και ΠΕΚ υποθέσεις T-67/00, T-68/00, T-71/00 και T-78/00, σκέψεις 179 έως 180) και σε συνδυασμό με τις επικαλούμενες από την Επιτροπή Ανταγωνισμού ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων, μεταξύ των οποίων [redacted]

[redacted] αποδεικνύεται επαρκώς ότι κατά την επίμαχη συνάντηση, που έλαβε χώρα στις 31.5.2004 (από 11.00 έως 14.30) στο ξενοδοχείο «ΔΙΒΑΝΗ» στη Λάρισα, τα στελέχη (διευθυντές της ζώνης γάλακτος) των πέντε μεγαλύτερων γαλακτοβιομηχανιών που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια, οι οποίες είναι και μέλη του διοικητικού συμβουλίου του ΣΕΒΓΑΠ, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα: α)συμφώνησαν ότι στους βασικούς άξονες της στρατηγικής των επιχειρήσεων αυτών για το επόμενο διάστημα, περιλαμβάνονταν, μεταξύ άλλων, η αποφυγή της μετακίνησης των παραγωγών γάλακτος ανάμεσα στις γαλακτοβιομηχανίες και η προσπάθεια συγκράτησης των τιμών των γαλακτοπαραγωγών στην Ελλάδα και αντιστροφής των ανοδικών τάσεων, β)αποφάσισαν τη σύσταση τακτικής ομάδας απαρτιζόμενης από τους υπευθύνους συλλογής γάλακτος των πέντε εταιρειών, η οποία θα συνερχόταν σε καθορισμένα χρονικά διαστήματα για να παρακολουθεί τις εξελίξεις και να προγραμματίζει κοινές ενέργειες με στόχο τη διασφάλιση της

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

ποιότητας και ανταγωνιστικότητας του ελληνικού γάλακτος και γ) όρισαν την πραγματοποίηση της επόμενης συνάντησης για τα τέλη Ιουλίου 2004, χωρίς να προκύπτει ότι κάποιος από τους εκπροσώπους των εταιρειών διαχώρισε τη θέση του ή δεν συμμετείχε σε κάποια από τις αποφάσεις, που λήφθηκαν. Επιπλέον, από τα παραπάνω στοιχεία αποδεικνύεται ότι η διενέργεια συζητήσεων και η λήψη αποφάσεων μεταξύ των γαλακτοβιομηχανιών στο πλαίσιο του ΣΕΒΓΑΠ, όσον αφορά τα θέματα της μείωσης των τιμών αγοράς και του περιορισμού της μετακίνησης των παραγωγών αποτελούσε πάγια τακτική, αφού υπήρχε επί σειρά ετών μια μορφή συντονισμού μεταξύ τους, στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιήθηκε και η παραπάνω συνάντηση. Σχετικές είναι, εξάλλου, οι διαμαρτυρίες των εκπροσώπων των κτηνοτροφικών συλλόγων προς τα μέλη της κυβέρνησης όσον αφορά τη μείωση της τιμής του γάλακτος και τη δυσκολία μετακινήσεων των παραγωγών. Ακόμη ένα επιπλέον στοιχείο, το οποίο ενισχύει τον παράνομο χαρακτήρα της συνάντησης της Λάρισας (χωρίς όμως να αποτελεί αναγκαίο θεμελιωτικό στοιχείο αυτής), είναι η μυστικότητα αυτής, η βούληση, δηλαδή, των συμμετεχουσών εταιρειών να κρατήσουν σε στενό κύκλο τα συμφωνηθέντα στη συγκεκριμένη συνάντηση, η οποία προκύπτει από το ότι: α) δεν προσκομίστηκαν ούτε βρέθηκαν επίσημα πρακτικά του ΣΕΒΓΑΠ για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης συνάντησης στη Λάρισα και για την εξουσιοδότηση των διευθυντών ζώνης γάλακτος των εμπλεκόμενων εταιρειών να παραστούν στη συνάντηση αυτή, β) συμμετείχαν μόνο οι πέντε μεγαλύτερες στην Ελλάδα από πλευράς μεγέθους εταιρείες και δεν προέκυψε από κάποιο στοιχείο ότι κλήθηκαν επίσημα ή έστω ανεπίσημα τα λοιπά μέλη του ΣΕΒΓΑΠ να παραστούν στη συνάντηση αυτή, ούτε ότι το πιο πάνω πρακτικό της εν λόγω συνάντησης κοινοποιήθηκε στα λοιπά μέλη του, που δεν ήταν παρόντα και γ) το περιεχόμενο της εν λόγω απόφασης δεν γνωστοποιήθηκε από τα συμμετέχοντα μέλη του ΣΕΒΓΑΠ, ή τον ΣΕΒΓΑΠ, στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 21 του ν. 703/77, εντός 30 ημερών. Επομένως, από τη συνεκτίμηση των παραπάνω στοιχείων προκύπτει ότι κατά την επίμαχη συνάντηση της Λάρισας υπήρξε,

εκτός των άλλων και συμφωνία μεταξύ των ανταγωνιστριών εταιρειών που συμμετείχαν, όσον αφορά τη συγκράτηση - μείωση των τιμών αγοράς του νωπού γάλακτος από τους παραγωγούς - κτηνοτρόφους και την αποφυγή της μετακίνησης των παραγωγών γάλακτος, η οποία, εφόσον στόχευε στον καθορισμό των τιμών αγοράς και στην κατανομή των πηγών εφοδιασμού, είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό και τη νόθευση του ανταγωνισμού, δηλαδή τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού, που δεν αντιστοιχούσαν στις κανονικές συνθήκες της συγκεκριμένης αγοράς, κατά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977. Συνεπώς, ο λόγος της προσφυγής ότι από τα παραπάνω αποδεικτικά στοιχεία δεν προκύπτει μυστικότητα της συνάντησης ούτε προκύπτει ότι λήφθηκε απόφαση με αντιανταγωνιστικό περιεχόμενο, κατά το μέρος που επιχειρείται να θεμελιωθεί σε διαφορετική εκτίμηση των στοιχείων αυτών, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, ενόψει όσων έγιναν δεκτά και στην 5η σκέψη της παρούσας. Εξάλλου, σύμφωνα με όσα επίσης έγιναν δεκτά στην 5η σκέψη, η συμφωνία αυτή δεν ήταν απαραίτητο να έχει συναφθεί τυπικά, αλλ' αρκεί ότι εκφράστηκε η επιθυμία των εταιρειών που συμμετείχαν στη συνάντηση να ακολουθήσουν τη συγκεκριμένη συμπεριφορά και είναι αδιάφορος ο δεσμευτικός ή μη χαρακτήρας της για τους παρευρισκόμενους, αφού δεν απαιτείται πρόβλεψη κυρώσεων ή μέτρων εφαρμογής, για τη στοιχειοθέτηση δε της παράβασης σε βάρος της προσφεύγουσας αρκεί να αποδειχθεί ότι η τελευταία συμμετείχε στην εν λόγω συνάντηση και δεν απαιτείται να αποδειχθεί ότι αυτή είχε συμφωνήσει με τα λοιπά εμπλεκόμενα μέρη, αφού δεν αποδεικνύεται έστω και εκ των υστέρων οποιαδήποτε δημόσια διαφοροποίησή της. Συνεπώς, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι δεν υπήρξε παράνομη συμφωνία ή απόφαση, κατά το μέρος που επιχειρείται να θεμελιωθεί στο επιχείρημα ότι το από 4.6.2004 δακτυλογραφημένο κείμενο, που συνέταξε ο [redacted] δεν αποτελεί επίσημο πρακτικό της συνάντησης, πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής. Περαιτέρω, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην ίδια πιο πάνω σκέψη, εφόσον η συμφωνία για τη συγκράτηση/μείωση των τιμών και την αποφυγή της μετακίνησης των

59

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

παραγωγών γάλακτος, περιορίζει από τη φύση της τον ανταγωνισμό, δεν απαιτείται να έχει εφαρμοστεί στην πράξη και να έχει πράγματι επιφέρει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, δηλαδή τον περιορισμό του ανταγωνισμού Εξάλλου, εφόσον αποδείχθηκε ότι η επίμαχη συμφωνία, που αφορά τη μείωση των τιμών και την αποφυγή της μετακίνησης των παραγωγών γάλακτος, συνιστά ως εκ του αντικειμένου της περιορισμό του ανταγωνισμού δεν μπορεί να εκφύγει της απαγόρευσης του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977, λόγω του ότι επιδιώκει και άλλους σκοπούς. Συνεπώς, ακόμη και η επιδίωξη και του νόμιμου στόχου της βελτίωσης της ποιότητας δεν δικαιολογεί τη σύναψη αντιανταγωνιστικής συμφωνίας, όπως αβάνιμα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα. Άλλωστε, η συμφωνία για κατάργηση του ανταγωνισμού ως προς τη δυνατότητα των γαλακτοβιομηχανιών να διαμορφώνουν αυτόνομα την τιμή αγοράς του νωπού γάλακτος ανάλογα με την ποιότητα, συνεπάγεται κατάργηση του ανταγωνισμού στο σύνολο της αγοράς. Σε κάθε περίπτωση, τα μέτρα που αποφασίστηκαν κατά τη συνάντηση της Λάρισας (συγκράτηση και μείωση τιμών, αποφυγή μετακινήσεων παραγωγών) δεν είναι πρόσφορα για τη βελτίωση της ποιότητας του γάλακτος, η οποία διασφαλίζεται μέσω άλλων νόμιμων οδών, στις οποίες μπορούν να καταφύγουν οι γαλακτοβιομηχανίες, όταν δεν πληρούνται οι ελάχιστες προδιαγραφές της νομοθεσίας για την ποιότητα του γάλακτος. Το προβαλλόμενο δε από την προσφεύγουσα επιχείρημα ότι, ενόψει των επικείμενων Ολυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα, έπρεπε να θωρακιστεί η ποιότητα του γάλακτος, δεν ευσταθεί, διότι κάθε γαλακτοβιομηχανία είναι υπεύθυνη για την ποιότητα του τελικού προϊόντος, χωρίς να απαιτείται η σύναψη συμφωνίας με άλλες ανταγωνίστριες εταιρείες. (ΔΕΑ 1682 /2009). Με τα δεδομένα αυτά, νόμιμα αποδόθηκε σε βάρος της προσφεύγουσας με την προσβαλλόμενη απόφαση η ένδικη παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977.

10. Επειδή, εφόσον στην ως άνω συνάντηση της Λάρισας συμμετείχαν εκπρόσωποι των πέντε μεγαλύτερων γαλακτοβιομηχανιών που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια και αγοράζουν περίπου το

85% της παραγωγής νωπού γάλακτος, νομίμως, κρίθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού ότι, η επίμαχη συμφωνία μπορούσε να επηρεάσει εμμέσως το διακοινοτικό εμπόριο, αναφορικά με το φρέσκο γάλα πέντε ημερών (ως τελικό προϊόν του νωπού γάλακτος), το οποίο αποτελεί αντικείμενο διασυνοριακών συναλλαγών (δυννητικά τουλάχιστον) και ότι για το λόγο αυτό στοιχειοθετείται και παράβαση του άρθρου 81 παρ. 1 της ΣυνθΕΚ.

11. Επειδή, στην από 12.5.2006 ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977, όπως ισχύει, ορίζεται ότι: «5. Για τον υπολογισμό του προστίμου που πρέπει να επιβληθεί στις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση, η Επιτροπή χρησιμοποιεί την ακόλουθη μέθοδο. 6. Πρώτον, καθορίζει ένα βασικό ποσό προστίμου για κάθε επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. 7. Δεύτερον, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, προσαυξάνει ή μειώνει το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις. 8. Το βασικό ποσό του προστίμου προκύπτει ως εξής: α) ορίζεται ποσοστό ύψους μέχρι τριάντα τοις εκατό (30%) επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορούν στην παράβαση, με κριτήριο τη σοβαρότητα αυτής και β) το ποσοστό αυτό υπολογίζεται επί των ετήσιων ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης αθροιστικά. Σε περίπτωση που η διάρκεια της παράβασης είναι μικρότερη του έτους, το ποσοστό αυτό υπολογίζεται σε μηνιαία βάση. 9. Σε περίπτωση που η παράβαση ένωσης επιχειρήσεων συνδέεται με τις δραστηριότητες των μελών της, το ανωτέρω ποσοστό υπολογίζεται επί του αθροίσματος των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων των επιχειρήσεων - μελών αυτής. 10. Προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παράβασης, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη της ιδίως το είδος της παράβασης, τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος κάθε επιχείρησης στην παράβαση,

το οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν να αποκομίσουν οι παραβάτες, την οικονομική δύναμη της/των επιχειρήσεων που παραβιάζουν τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς. 11. Οι πιο σοβαρές παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού, όπως είναι ενδεικτικά οι οριζόντιοι περιορισμοί που αφορούν σε καθορισμό τιμών, η κατανομή αγορών, οι περιορισμοί της παραγωγής, αλλά και ορισμένες καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης θα τιμωρούνται αυστηρά και παραδειγματικά. Επομένως, όταν πρόκειται για τέτοιου είδους παραβάσεις, το ποσοστό επί των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης που αφορούν στην παράβαση, θα ορίζεται στα ανώτερα προεκτεθέντα όρια (βλ. στοιχείο 8). 12. Για τον υπολογισμό της διάρκειας της παράβασης λαμβάνεται υπόψη το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο η αντιαγωνιστική συμπεριφορά έχει εκδηλωθεί στην πράξη. Το ποσοστό επί των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης όπως καθορίστηκε κατά τα ανωτέρω υπολογίζεται για όλη τη χρονική διάρκεια της παράβασης. 13. 14. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσαυξάνεται, εάν συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις, όπως: - όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση έχει διαπράξει στο παρελθόν διαπιστωμένη παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού. Στην περίπτωση που πρόκειται για την ίδια ή παρόμοια παράβαση, η προσαύξηση ανέρχεται μέχρι ποσοστού 100% επί του βασικού ποσού του προστίμου, - όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση αρνήθηκε να συνεργαστεί ή αποπειράθηκε να παρεμποδίσει την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού κατά τη διεξαγωγή της έρευνάς της επί της συγκεκριμένης υπόθεσης, - όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση είχε ηγετικό ρόλο στην παράνομη συμπεριφορά ή είχε προτρέψει άλλες επιχειρήσεις να την υιοθετήσουν. Κατά την εκτίμηση του κριτηρίου αυτού, η Επιτροπή δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα σε τυχόν ενέργειες που έχουν γίνει από την εμπλεκόμενη επιχείρηση, προκειμένου να εξαναγκάσει άλλες επιχειρήσεις να συμμετάσχουν στην πραγματοποίηση της παράβασης ή προκειμένου να επιβάλει αντίποινα σε βάρος άλλων επιχειρήσεων, με σκοπό να θέσει σε εφαρμογή τις παράνομες πρακτικές. 15. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να μειώνεται, εάν συντρέχουν

ελαφρυντικές περιστάσεις, όπως: - όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση παρέχει αποδείξεις ότι έχει παύσει την παράβαση ύστερα από την πρώτη παρέμβαση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (π.χ. διενέργεια επιτόπιου ελέγχου), - όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση αποδεικνύει ότι από αμέλεια οδηγήθηκε στην παράβαση, - όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση παρέχει αποδείξεις ότι η εμπλοκή της στην παράβαση είναι ιδιαίτερα περιορισμένη, ή ότι στην πράξη με σαφή και ουσιαστικό τρόπο αντιτάχθηκε στην εφαρμογή της παράνομης συμπεριφοράς, - όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση συνεργάστηκε αποτελεσματικά με την Επιτροπή, πέραν του πεδίου εφαρμογής του Προγράμματος Επιείκειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού. 16. Εφόσον συντρέχουν τόσο επιβαρυντικές όσο και ελαφρυντικές περιστάσεις, το βασικό ποσό του προστίμου αρχικά προσαυξάνεται κατά την κρίση της Επιτροπής με βάση τις επιβαρυντικές περιστάσεις και στη συνέχεια το ποσό που προκύπτει μειώνεται με βάση τις ελαφρυντικές περιστάσεις. 17. 18. 19. 20. 21. Προκειμένου να διασφαλισθεί ο αποτρεπτικός χαρακτήρας του προστίμου, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να αποκλίνει από τη μέθοδο που εισάγεται με την παρούσα Ανακοίνωση, σε κάθε περίπτωση που οι ιδιαιτερότητες ορισμένης υπόθεσης το υπαγορεύουν. 22. Κατά τον υπολογισμό του προστίμου, η Επιτροπή δύναται να λαμβάνει υπόψη την πιθανότητα ότι το ύψος του προστίμου να θέσει σε κίνδυνο ανεπανόρθωτα την οικονομική βιωσιμότητα της εμπλεκόμενης επιχείρησης». Κατά την πάγια κοινοτική νομολογία, η Επιτροπή δεν μπορεί να αποστεί από τους κανόνες με τους οποίους έχει αυτοδεσμευθεί (βλ. την απόφαση του ΠΕΚ της 17ης Δεκεμβρίου 1991 υπόθεση T-7/89 σκέψη 53). Συγκεκριμένα, όταν η Επιτροπή εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές με σκοπό να διευκρινίσει, τα κριτήρια που σκοπεύει να εφαρμόσει στο πλαίσιο άσκησης της εξουσίας της, προκύπτει αυτοδέσμευση της εξουσίας αυτής, καθόσον στην Επιτροπή εναπόκειται να συμμορφωθεί προς τους ενδεικτικούς κανόνες με τους οποίους αυτοδεσμεύθηκε (βλ. αποφάσεις του ΠΕΚ της 12ης Δεκεμβρίου 1996, υπόθεση T-380/94, σκέψη 57, της 30ης Απριλίου 1998, υπόθεση T-

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

214/95, σκέψη 89, ΔΕΑ 1682/2009). Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όταν η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφασίζει να εφαρμόσει στη συγκεκριμένη περίπτωση τη μέθοδο που εκτίθεται στις κατευθυντήριες γραμμές, οφείλει, ενόψει της δέσμευσης που έχει αναλάβει κατά τη δημοσίευσή της, να συμμορφώνεται προς αυτήν κατά τον υπολογισμό του ύψους των προστίμων, εκτός αν διευκρινίσει ειδικά τους λόγους για τους οποίους είναι εύλογο, ενδεχομένως, να παρεκκλίνει από αυτήν σε συγκεκριμένο σημείο (βλ. απόφαση ΠΕΚ της 19ης Μαρτίου 2003, υπόθεση T-213/00, σκέψη 271, πρβλ. ΣτΕ 614/2008 ΔΕΑ 1682/2009).

12. Επειδή, περαιτέρω, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, όσον αφορά τον τρόπο υπολογισμού του προστίμου, ότι, σύμφωνα με την από 12.5.2006 ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, εφόσον η τελευταία δέχτηκε ότι δεν προέκυψε εφαρμογή της επίμαχης συμφωνίας στην πράξη, ότι, δηλαδή, δεν προέκυψε πραγματικός αντίκτυπος στη σχετική αγορά, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η επίμαχη συνάντηση της Λάρισας έλαβε χώρα στις 31.5.2004, είναι σαφές ότι θα έπρεπε να υπολογιστεί το πρόστιμο, βάσει του κύκλου εργασιών της εταιρείας της στην αγορά του αγελαδινού γάλακτος, μόνο για το μήνα [] του 2004 και επομένως, ο καθορισμός του προστίμου σε ποσοστό [] του κύκλου εργασιών της για το σύνολο του έτους 2004 καθιστά την προσβαλλόμενη απόφαση νομικώς πλημμελή και ακυρωτέα και για το λόγο αυτό. Ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι η επίμαχη συμφωνία, που αφορά οριζόντια σύμπραξη για τον καθορισμό των τιμών αγοράς και την κατανομή των πηγών εφοδιασμού, περιλαμβάνεται στις πολύ σοβαρές παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού (βλ. και απόφαση του ΠΕΚ της 12ης Ιουλίου 2001, υποθέσεις T-202/98, T-204/98 και T-207/98, σκέψη 103), ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι δεν τέθηκε σε εφαρμογή ή δεν παρήγαγε αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα στην οικεία αγορά και για το λόγο αυτό η Επιτροπή Ανταγωνισμού καθόρισε με κριτήριο τη σοβαρότητα αυτής, κατ' εφαρμογή της παρ. 8α της πιο πάνω ανακοίνωσης, σύμφωνα με την οποία το βασικό

ποσό του προστίμου καθορίζεται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παράβασης, το βασικό ποσό του προστίμου σε ποσοστό των ακαθαρίστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα που αφορούν στην παράβαση για ολόκληρο το έτος 2004. Εξάλλου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, εφόσον δεν απέδειξε την εφαρμογή της επίμαχης συμφωνίας, ούτε είχε την υποχρέωση να το πράξει, δεδομένου ότι η επίμαχη συμφωνία έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά το στάδιο του καθορισμού της σοβαρότητας της παράβασης, έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι δεν αποδείχθηκε ότι η εν λόγω συμφωνία τέθηκε σε εφαρμογή. Σε κάθε περίπτωση, όμως, σε αντίθεση προς τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή Ανταγωνισμού ότι χρησιμοποίησε για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, τα ακαθάριστα έσοδα της προσφεύγουσας στην αγορά του αγελαδινού γάλακτος για ολόκληρο το έτος 2004 και όχι μόνο για το μήνα του 2004, αφού με δεδομένη την έλλειψη απόδειξης ως προς τη θέση σε ισχύ της επίμαχης συμφωνίας, δεν τίθεται θέμα διάρκειας αυτής. (ΔΕΑ 1682/2009).

13. Επειδή, η προσφεύγουσα, όσον αφορά στο ύψος του προστίμου, ισχυρίζεται ότι, εσφαλμένα δεν έλαβε υπόψη της η προσβαλλόμενη απόφαση ότι, έχει μεταβιβάσει από η δραστηριότητά της παραγωγής γάλακτος σε θυγατρική του Ομίλου Vivartia και η μεταβίβαση αυτή έχει εγκριθεί από την Επιτροπή Ανταγωνισμού με την 310/V/2006 απόφασή της. Επομένως κατά το χρόνο εκδόσεως της προσβαλλόμενης δεν υφίστατο ο κλάδος παραγωγής γάλακτος και ως εκ τούτου το πρόστιμο είναι υπερβολικό, ενόψει του γεγονότος ότι το ύψος του προστίμου έχει και αποτρεπτικό χαρακτήρα για τον αποδέκτη της απόφασης, σύμφωνα με την παρ. 21 της από 12.5.2006 ανακοίνωσης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων. Παραβιάζοντας δε η προσβαλλόμενη την αρχή της ισότητας επέβαλε το ίδιο ποσοστό προστίμου τόσο σ' αυτή όσο και στις εταιρίες ΦΑΓΕ και ΟΛΥΜΠΟΣ, παρόλο που οι τελευταίες συνεχίζουν τη δραστηριότητά τους στον κλάδο γάλακτος. Ο ισχυρισμός αυτός της

Α

πρ

Ó

απαιτείται να έχει νομική προσωπικότητα, αρκεί, δηλαδή να εξυπηρετεί τα εμπορικά συμφέροντα των μελών της. Σωματεία, ενώσεις, σύνδεσμοι θεωρούνται «ενώσεις επιχειρήσεων», ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή, την άσκηση εκ μέρους τους οικονομικής δραστηριότητας και την ύπαρξη ή όχι κερδοσκοπικού σκοπού (πρβλ. αποφάσεις του ΔΕΚ της 29ης Οκτωβρίου 1980, υποθέσεις 209-215/78 και 218/1978, σκέψεις 87-88, της 8ης Νοεμβρίου 1983 υπόθεση 96/82, σκέψεις 19-20 και της 11ης Ιουλίου 1989 υπόθεση 246/86 σκέψεις 2 και 65 ΔΕΑ 1682/2009). Ως απόφαση θεωρείται μεταξύ άλλων κάθε δήλωση βουλήσεως της πιο πάνω ένωσης, με οποιαδήποτε μορφή, όπως με τη μορφή των οδηγιών, των εγκυκλίων, των συστάσεων κ.λπ. προς τα μέλη της, εφόσον έχουν καταρχήν δεσμευτικό χαρακτήρα για τα μέλη (πρβλ. απόφαση ΔΕΚ της 27ης Ιανουαρίου 1987, υπόθεση 45/1985, παρ. 28 και απόφαση ΠΕΚ της 22ας Οκτωβρίου 1997, υποθέσεις T-213/95 και T-18/96 παρ. 157-164). Απόφαση του οργάνου διοίκησης της εκάστοτε ένωσης θεωρείται νομικά δεσμευτική, εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό της, ότι οι αποφάσεις της δεσμεύουν και είναι υποχρεωτικές για τα μέλη (πρβλ. απόφαση ΔΕΚ της 27ης Ιανουαρίου 1987, υπόθεση 45/1985 σκέψη 27). Ωστόσο, η απαγόρευση των άρθρων 1 του ν. 703/77 και 81 της ΣυνθΕΚ εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις, που η απόφαση έχει το χαρακτήρα απλής σύστασης χωρίς δεσμευτικότητα, εφόσον αντανakλά στην πραγματικότητα τη συλλογική βούληση των μελών της ένωσης να συντονίσουν τη δράση τους σε μία συγκεκριμένη αγορά και εφόσον η συμμόρφωση των μελών με αυτή είναι ικανή να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά. Εξάλλου, στο καταστατικό του «Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών Γαλακτοκομικών Προϊόντων» (ΣΕΒΓΑΠ), ορίζεται ότι, ο Σύνδεσμος αυτός αποτελεί ένωση προσώπων (άρθρο 1), έχει ως σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων των Ελληνικών Βιομηχανιών Γαλακτοκομικών Προϊόντων τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, τη συνεργασία με τις αντίστοιχες Ενώσεις των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και τη συμμετοχή σε ομάδες πίεσης

προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλους Κοινοτικούς Οργανισμούς για την προώθηση και επίλυση προβλημάτων του κλάδου (άρθρο 2 παρ. 1) και τα μέλη του υποχρεούνται να εκτελούν τις αποφάσεις των οργάνων του (άρθρο 6 παρ. 2 εδάφιο β'). Συνεπώς, ο ΣΕΒΓΑΠ αποτελεί ένωση επιχειρήσεων κατά την έννοια των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 και 81 παρ. 1 της ΣυνΘΕΚ και σύμφωνα με το καταστατικό του τα μέλη του υποχρεούνται να εκτελούν τις αποφάσεις των οργάνων του.

16. Επειδή, περαιτέρω, από τα στοιχεία της δικογραφίας, προκύπτουν τα εξής: Κατά τον ίδιο πιο πάνω έλεγχο, που διενήργησαν στις 6.6.2006 οι υπάλληλοι της Γενικής Δ/σης Ανταγωνισμού, στα γραφεία της ΜΕΒΓΑΛ βρέθηκε το προαναφερόμενο πρακτικό με ημερομηνία 30.5.2001 της ζώνης γάλακτος της εταιρείας αυτής, στο οποίο αναφέρονται τα εξής: «[.....] 3. Ανταγωνισμός. [.....] Έχει προγραμματιστεί συνάντηση του ΣΕΒΓΑΠ την Πέμπτη 31/5/2001 στην Αθήνα, με θέμα τη μείωση τιμών και μία συνάντηση των Τυροκόμων την Τρίτη 5/6/2001 με το ίδιο θέμα. Για ότι προκύψει από τις δύο αυτές συναντήσεις, θα ενημερωθεί η Ζώνη Γάλακτος. Οι τιμές για τον μήνα Μάιο να είναι ανάλογες της ποιότητας (και των τριών ειδών του γάλακτος)». Εξάλλου, κατά το συμπληρωματικό έλεγχο, που διενήργησαν οι υπάλληλοι της Γενικής Δ/σης Ανταγωνισμού από τις 24.10.2006 έως 27.10.2006 στα γραφεία του ΣΕΒΓΑΠ, βρέθηκε χειρόγραφο σημείωμα, σε επιστολόχαρτο του ξενοδοχείου «Hilton Athens», το οποίο ήταν συνημμένο στην ημερήσια διάταξη του Δ.Σ. του ΣΕΒΓΑΠ της 31.5.2001 και περιείχε σημειώσεις που είχε κρατήσει [.....]. Συγκεκριμένα στο χειρόγραφο σημείωμα αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «31/5/2001, κ.κ. [.....]»

[.....] 1) Αγελαδινό [.....]. Ο ΣΕΒΓΑΠ να στείλει επιστολή σε όλους που επισημαίνει/ Ποιότητα ενόψει κοινοτικού ελέγχου/ είναι αυστηρή η νομοθεσία να λάμε/ Αγελαδινό από Μάιο 1η Ιουνίου 3 δρχ. στην οροφή/ τουλάχιστον 2 δρχ. μέσος όρος/ επιχειρηματολογία Κοινοτική [.....] πρόταση ΑΧ». Η Επιτροπή

Ανταγωνισμού, θεώρησε ότι από τα παραπάνω αποδεικτικά στοιχεία προέκυψε ότι, εντός του έτους 2001, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του ΣΕΒΓΑΠ συζήτησαν και συναποφάσισαν κατώτατες και ανώτατες τιμές αγελαδινού γάλακτος Στη συνέχεια, αφού έλαβε υπόψη ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 2 του καταστατικού του ΣΕΒΓΑΠ, τα μέλη του ΣΕΒΓΑΠ δεσμεύονται από τις αποφάσεις των οργάνων του, γεγονός το οποίο ενισχύει το χαρακτηρισμό της πιο πάνω απόφασης ως «απόφασης» ένωσης επιχειρήσεων, έκρινε ότι στοιχειοθετείται στην προκειμένη περίπτωση απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, η οποία είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού (καθορισμό κατώτατων και ανώτατων τιμών αγελαδινού γάλακτος), κατά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77, χωρίς να χρειάζεται να αποδειχθεί ότι η εν λόγω απόφαση εφαρμόστηκε στην πράξη. Περαιτέρω, αφού έλαβε υπόψη ότι η απόφαση, που λήφθηκε από το ΣΕΒΓΑΠ, αφορά επιχειρήσεις, που καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας και αγοράζουν περίπου το 85% της παραγωγής νωπού γάλακτος, έκρινε ότι υπάρχει επηρεασμός του διακοινοτικού εμπορίου και, επομένως, παράβαση και του άρθρου 81 παρ. 1. Ενόψει αυτών, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, με την προσβαλλόμενη απόφαση, απευθύνει προς τον ΣΕΒΓΑΠ αυστηρή σύσταση να παραλείψει στο μέλλον την παράβαση των εν λόγω διατάξεων (άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 και 81 παρ. 1 της ΣυνθΕΚ) και απειλεί να επιβάλλει σε βάρος του, αλλά και σε βάρος των μελών του, μεταξύ των οποίων και στην προσφεύγουσα, σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της παράβασης, πρόστιμο ύψους 5.000.000 ευρώ και χρηματική ποινή ύψους 10.000 ευρώ για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης με την απόφαση, που αρχίζει από την ημέρα της δημοσίευσής της, αναφέρει δε ότι τα ποσά αυτά επιμερίζονται με βάση τον κύκλο εργασιών των μελών του.

17. Επειδή, από το παραπάνω πρακτικό της ΜΕΒΓΑΛ σε συνδυασμό με τις χειρόγραφες σημειώσεις που είχε κρατήσει [redacted] του ΣΕΒΓΑΠ, αποδεικνύεται επαρκώς ότι στη συνάντηση, που έλαβε χώρα στην Αθήνα στις 31.5.2001, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

ΣΕΒΓΑΠ συζήτησαν και συναποφάσισαν κατώτατες και ανώτατες τιμές αγελαδινού γάλακτος, ο ισχυρισμός δε της προσφεύγουσας ότι τα αποδεικτικά στοιχεία είναι ανεπαρκή και η σύνδεσή τους εσφαλμένη, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Το γεγονός, εξάλλου, ότι το δεύτερο στοιχείο που επικαλείται η Επιτροπή Ανταγωνισμού, είναι χειρόγραφες σημειώσεις δεν μειώνει την αποδεικτική του βαρύτητα, καθόσον μάλιστα το εν λόγω χειρόγραφο ήταν συνημμένο στη συγκεκριμένη ημερήσια διάταξη του ΔΣ του ΣΕΒΓΑΠ της 31.5.2001, όπου σύμφωνα με το πρακτικό της προηγούμενης ημέρας (30.5.2001) της ζώνης γάλακτος της ΜΕΒΓΑΛ επρόκειτο να συζητηθεί το θέμα της μείωσης των τιμών, το ότι δε το εν λόγω χειρόγραφο δεν καταστράφηκε, αλλά φυλάχθηκε και μάλιστα, όπως προαναφέρθηκε, ως συνημμένο στην ημερήσια διάταξη του Δ.Σ. του ΣΕΒΓΑΠ, αποδεικνύει αναμφίβολα ότι λήφθηκε η πιο πάνω απόφαση από το Δ.Σ. του ΣΕΒΓΑΠ στη συγκεκριμένη συνεδρίαση. Συνεπώς, αφού, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 2 του καταστατικού του ΣΕΒΓΑΠ, τα μέλη του δεσμεύονται από τις αποφάσεις των οργάνων του, γεγονός το οποίο ενισχύει το χαρακτηρισμό της πιο πάνω απόφασης ως απόφασης ένωσης επιχειρήσεων, νομίμως κρίθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι υπάρχει στην προκειμένη περίπτωση απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, με αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού (καθορισμό κατώτατων και ανώτατων τιμών αγελαδινού γάλακτος), κατά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77, χωρίς να χρειάζεται να αποδειχθεί ότι η εν λόγω απόφαση εφαρμόστηκε στην πράξη. Περαιτέρω, εφόσον η απόφαση, που λήφθηκε από το ΣΕΒΓΑΠ, αφορά επιχειρήσεις, που καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας και αγοράζουν περίπου το 85% της παραγωγής νωπού γάλακτος, νομίμως κρίθηκε ότι υπάρχει επηρεασμός του διακοινοτικού εμπορίου και, επομένως, παράβαση και του άρθρου 81 παρ. 1 της ΣυνθΕΚ. Ενόψει αυτών, ορθώς και νομίμως, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 του ν. 703/1977, η Επιτροπή Ανταγωνισμού απειλεί να επιβάλλει σε βάρος του ΣΕΒΓΑΠ αλλά και σε βάρος των μελών του, σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της παραπάνω παράβασης, πρόστιμο ύψους 5.000.000 ευρώ και χρηματική

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

ποινή ύψους 10.000 ευρώ για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης με την απόφαση, που αρχίζει από την ημέρα της δημοσίευσής της, με επιμερισμό των ποσών με βάση τον κύκλο εργασιών των μελών του. Η απειλή του πιο πάνω προστίμου και της χρηματικής ποινής, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, αφορά το σύνολο των επιχειρήσεων μελών του ΣΕΒΓΑΠ, ανεξαρτήτως της συμμετοχής τους στην παράβαση, ο αντίθετος δε ισχυρισμός της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Τούτο δε, διότι, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 9 παρ. 1 και 2 του ν. 703/1977, όταν μια ένωση επιχειρήσεων παραβαίνει τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 (και την ιδίου περιεχομένου διάταξη του άρθρου 81 παρ. 1 της ΣυνθΕΚ), το πρόστιμο ή η χρηματική ποινή, που επιβάλλεται ή απειλείται να επιβληθεί, υπολογίζεται με βάση τα ακαθάριστα έσοδα όλων των επιχειρήσεων μελών του.

18. Επειδή, ύστερα απ' όσα έγιναν πιο πάνω δεκτά, η κρινόμενη προσφυγή πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή, να μεταρρυθμιστεί η προσβαλλόμενη απόφαση, κατά το μέρος που επιβλήθηκε πρόστιμο σε βάρος της προσφεύγουσας για την πρώτη παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 (συμμετοχή στη «Συμφωνία της Λάρισας») και να περιοριστεί το ένδικο πρόστιμο σε 3.094.448,2 ευρώ. Τέλος, πρέπει να αποδοθεί στην προσφεύγουσα μέρος του αναλογικού παραβόλου που κατέθεσε ποσού 30.000 ευρώ, να καταπέσει το υπόλοιπο υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με το άρθρο 277 παρ. 9 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας και να συμψηφιστούν τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων, λόγω της εν μέρει νίκης και της εν μέρει ήττας αυτών, σύμφωνα με το άρθρο 275 παρ. 1 εδάφιο τρίτο του ίδιου Κώδικα.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Δέχεται εν μέρει την προσφυγή και τους πρόσθετους λόγους, κατά το μέρος που στρέφονται κατά της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Μεταρρυθμίζει την 369/Ν/2007 απόφαση της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, κατά το μέρος που επιβλήθηκε σε βάρος της

Αριθμός απόφασης: 3915/2014

προσφεύγουσας πρόστιμο για την πρώτη παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 (συμμετοχή στη «Συμφωνία της Λάρισας») και προσδιορίζει το πρόστιμο αυτό σε τρία εκατομμύρια ενενήντα τέσσερις χιλιάδες τετρακόσια σαράντα οκτώ ευρώ και 20 λεπτά (3.094.448,20).

Διατάσσει την απόδοση στην προσφεύγουσα μέρους του αναλογικού παραβόλου που κατέθεσε ποσού τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ και την επιστροφή σ' αυτή του πρόσθετου παραβόλου ποσού 300 ευρώ, που καταβλήθηκε χωρίς να υπάρχει κατά νόμο υποχρέωση.

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 16 Μαΐου 2014 και δημοσιεύτηκε στην ίδια πόλη, σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 27 Ιουνίου 2014

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΧΑΪΔΩ ΧΑΡΜΠΙΛΑ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΑ ΓΑΛΑΝΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΙΡΗΝΗ ΜΙΑΡΗ

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
22.12.2014

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΛΤΑ

ΕΛ.Π.

